Republica Moldova

GUVERNUL

HOTĂRÂRE Nr. HG199/2014
din 20.03.2014

cu privire la aprobarea Strategiei de alimentare cu apă şi sanitaţie (2014 – 2030)

Publicat : 28.03.2014 în MONITORUL OFICIAL Nr. 72-77 art. 222 Data intrării în vigoare

MODIFICAT

HG466 din 06.07.22, MO221-229/22.07.22 art.577; în vigoare 22.07.22

În scopul dezvoltării sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie, creării cadrului necesar pentru asigurarea graduală pînă în anul 2028 a accesului la apă sigură şi sanitaţie adecvată pentru toate localităţile şi populaţia Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătăţirea sănătăţii, demnităţii şi calităţii vieţii şi la dezvoltarea economică a ţării, Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă Strategia de alimentare cu apă şi sanitaţie (2014 – 2030), conform anexei nr.1.

1^1. Se aprobă Planul de acțiuni pentru anii 2020-2024 privind implementarea Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030), conform anexei 1^1.

2. Ministerele şi alte autorităţi administrative centrale, în limitele competenţelor ce li s-au atribuit, vor asigura realizarea şi vor prezenta anual, pînă la data de 15 ianuarie, Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului informaţia cu privire la implementarea prevederilor Strategiei de alimentare cu apă şi sanitaţie (2014 – 2030).

3. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va monitoriza şi va prezenta Guvernului, pînă la data de 15 februarie a anului următor anului de gestiune, rapoarte anuale privind procesul de implementare a Strategiei.

4. Se abrogă hotărîrile Guvernului, conform anexei nr.2.

5. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

PRIM-MINISTRU Iurie LEANCĂ

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

ministrul economiei Valeriu Lazăr

Ministrul mediului Gheorghe Şalaru

Ministrul sănătăţii Andrei Usatîi

Ministrul dezvoltării regionale

şi construcţiilor Marcel Răducan

Ministrul finanţelor Anatol Arapu

Nr. 199. Chişinău, 20 martie 2014.

Anexa nr.1

la Hotărîrea Guvernului nr.199

din 20 martie 2014

STRATEGIA DE ALIMENTARE CU APĂ

ŞI SANITAŢIE (2014 – 2030)

Introducere

Republica Moldova, aflată în proces de negociere a Acordului de Asociere la Uniunea Europeană (UE), şi-a asumat o serie de angajamente în mai multe domenii pe baza alinierii legislaţiei şi standardelor naţionale la legislaţia şi standardele comunitare.

Legislaţia comunitară în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei poate fi realizată numai prin investiţii mari în infrastructură. În situaţia economică actuală a ţării o astfel de investiţie trebuie să fie planificată şi programată respectîndu-se constrîngerile care se impun, motiv pentru care Republica Moldova acordă o atenţie deosebită acestei provocări.

Domeniul serviciilor publice de alimentare cu apă şi canalizare a suferit transformări esenţiale în ultimii 5 ani din punct de vedere atît tehnic, cît şi organizatoric.

De aceea, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care este responsabil de dezvoltarea domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei, avînd ca punct de plecare analiza situaţiei existente, modelarea scenariilor posibile de modernizare şi dezvoltare a serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie, contribuie astfel la luarea unor decizii importante cu privire la direcţiile de acţiune în etapele ce vor urma.

Trebuie să se aibă in vedere că serviciile publice de alimentare cu apă şi sanitaţie au un rol decisiv pentru îmbunătăţirea calităţii vieţii tuturor cetăţenilor şi pentru evitarea excluderii sociale şi izolării. Ţinînd cont de importanţa lor pentru economie şi pentru producerea de alte bunuri şi servicii, eficienţa şi calitatea acestora constituie un factor de competitivitate şi de cea mai mare coeziune, în special datorită faptului că permit atragerea investiţiilor în regiuni mai puţin favorizate.

Serviciile publice de alimentare cu apă şi sanitaţie se află în centrul dezbaterii politice, în special din perspectiva rolului pe care îl au autorităţile publice într-o economie de piaţă şi anume, pe de o parte, acela de a veghea buna funcţionare a pieţei şi, pe de altă parte, de a garanta interesul

general, în special satisfacerea nevoilor primordiale ale cetăţenilor.

Furnizarea de servicii publice de alimentare cu apă şi sanitaţie într-o manieră performantă şi nediscriminatorie constituie, la rîndul său, o condiţie pentru o mai bună integrare economică în UE.

Prezenta Strategie de alimentare cu apă şi sanitaţie (în continuare – *Strategia)* plasează serviciile publice de alimentare cu apă şi sanitaţie în sfera activităţilor de interes economic general, aşa cum sînt ele definite în Carta Verde a UE şi încearcă să alinieze aceste servicii la conceptul european.

Necesitatea elaborării unei strategii noi, aliniată la cerinţele actuale ale societăţii şi la legislaţia comunitară, a decurs din analiza şi evaluarea rezultatelor obţinute la implementarea Strategiei privind alimentarea cu apă şi canalizarea localităţilor din Republica Moldova, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.662 din 13 iunie 2007, Programului de alimentare cu apă şi de canalizare a localităţilor din Republica Moldova pînă în anul 2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1406 din 30 decembrie 2005, şi Programului Naţional „Satul Moldovenesc", în urma cărora s-a constatat că:

a) principalele obiective de dezvoltare a serviciului public de alimentare cu apă şi canalizare, stipulate în Strategie şi în programele sus-menţioante, nu au fost executate;

b) atragerea şi utilizarea fondurilor nerambursabile şi creditelor menţionate în această Strategie a fost ineficientă. Spre exemplu, grantul alocat de Turcia pentru construcţia staţiei de tratare a apei în or. Ceadîr-Lunga a fost valorificat, însă staţia nu este funcţională; creditul acordat de Statul Kuwait în anul 2006 pentru 6 localităţi nu a fost valorificat.

De asemenea, respectiva Strategie nu prevede acţiuni, caracteristici şi indicatori în conformitate cu :

a) ameninţările schimbărilor climatice asupra resurselor de apă din Republica Moldova din punct de vedere atît al cantităţii, cît şi al calităţii;

b) disponibilitatea datelor din sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, care au o importanţă vitală pentru luarea deciziilor informate de dezvoltare a infrastructurii domeniului;

c) politica în domeniul reglementării tarifelor la apă şi canalizare;

d) managementul informaţiilor în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, care actualmente este compatibil cu cerinţele iniţiativei e-Guvernare;

e) necesitatea implicării Guvernului în cadrul politic, juridic şi instituţional;

f) estimarea impactului costurilor financiare şi non-financiare aferente implementării Strategiei;

g) modalitatea şi mecanismele monitorizării Strategiei, rezultatele scontate, indicatorii de progres, etapele de implementare şi procedurile de raportare.

Un impact negativ a avut şi calcularea sofisticată şi ireală a investiţiilor pentru dezvoltarea infrastructurii. Drept urmare, în perioada 2008-2012 nu au fost valorificate investiţii în sumă de 3 559 155 mii lei necesare pentru construcţia sistemelor de alimentare cu apă şi sanitaţie în localităţile Republicii Moldova.

Cele relatate mai sus permit reevaluarea capacităţilor şi priorităţilor Strategiei aprobate în anul 2007.

Strategia de alimentare cu apă şi sanitaţie nou-elaborată se bazează pe documente cheie, aprobate la nivel naţional, cum sînt Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului; Concepţia politicii de mediu, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.605 din 2 noiembrie 2001; Programul Naţional de asigurare a securităţii ecologice pentru anii 2007-2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 304 din 17 martie 2007; Strategia naţională de dezvoltare regională pentru anii 2013-2015, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.685 din 4 septembrie 2013; Indicatorii ţintă şi termenele de implementare din cadrul Protocolului Apa şi Sănătatea, aprobaţi prin Ordinul comun al ministrului sănătăţii şi ministrului mediului nr.17/115 din 19 februarie 2010).

Strategia actuală nu se limitează doar la concluzii finale şi recomandări, ci şi determină măsurile necesare pentru atingerea obiectivelor şi rezultatelor în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

În Strategie sînt aplicate viziuni recente privind dezvoltarea domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei şi utilizate noţiuni noi ca:

plan de alimentare cu apă şi sanitaţie (PAAS), care este un document de planificare a investiţiilor pentru dezvoltarea pe termen lung a infrastructurii de alimentare cu apă şi sanitaţie, elaborat pentru o anumită regiune, raion sau localitate (municipiu, oraş, sat, comună), astfel încît să se potrivească perfect cu sistemele existente şi cu disponibilităţile şi constrîngerile ce vizează sursele de apă locale şi cu prevederile legislaţiei în vigoare;

sanitație – o serie de servicii publice și acțiuni de siguranță din punct de vedere sanitaro-epidemiologic, igienic și de mediu:

(a) colectarea, transportarea și epurarea apelor menajere, fecaloide (care conțin excreții umane) și a apelor meteorice; precum și

(b) evacuarea și tratarea nămolului din toalete, rezervoarele septice și stațiile comunale de epurare a apelor uzate, în scopul reducerii poluării chimice, și al răspândirii microbilor și al menținerii unui mediu sănătos și durabil.

studiu de fezabilitate – este un document în baza căruia se elaborează documentaţia de proiect, care include şi furnizează informaţia privind impactul multidimensional al proiectului, precum şi viabilitatea economică şi durabilitatea financiară a proiectului de investiţii capitale.

I. DESCRIEREA SITUAŢIEI ACTUALE

ÎN DOMENIUL ALIMENTĂRII CU APĂ ŞI

SANITAŢIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

1. Cadrul legal

În prezent, domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei este reglementat de un şir de acte legislative şi normative elaborate, adoptate şi modificate conform condiţiilor şi prevederilor noi, dar care mai trebuie să fie perfecţionate, respectiv:

Legea nr. 436-XVI din 28 decembrie 2006 privind administraţia publică locală, caredetermină şi stabileşte modul de organizare şi funcţionare a autorităţilor administraţiei publice în unităţile

administrativ-teritoriale;

Legea nr.1402-XV din 24 octombrie 2002 a serviciilor publice de gospodărie comunală, care stabileşte cadrul juridic unitar privind înfiinţarea şi organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unităţile admininistrativ-teritoriale, inclusiv monitorizarea şi controlul funcţionării lor;

Legea nr. 272-XIV din 10 februarie 1999 cu privire la apa potabilă - stabileşte cerinţe pentru asigurarea exploatării sigure a serviciului de alimentare cu apă şi necesită să fie revizuită în conformitate cu Directiva 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman;

Legea apelor nr. 272 din 23 decembrie 2011, elaborată în conformitate cu prevederile Directivelor europene. Legea îşi propune să protejeze apa împotriva poluării şi stabileşte standarde de calitate pentru mediu.

Legea nr.10-XVI din 3 februarie 2009 privind supravegherea de stat a sănătăţii publice, care are drept scop asigurarea condiţiilor optime pentru protecţia şi promovarea sănătăţii populaţiei şi îmbunătăţirea calităţii vieţii;

Legea nr.303 din 13 decembrie 2013 a serviciului public de alimentare cu apă şi canalizare - reglementează cadrul juridic unitar privind înfiinţarea, organizarea, gestionarea, finanţarea, exploatarea, monitorizarea şi controlul funcţionării în localităţi a serviciilor publice de alimentare cu apă potabilă, industrială şi de canalizare a apelor uzate menajere.

Hotărîrea Guvernului nr. 934 din 15 august 2007 „Cu privire la instituirea sistemului informaţional automatizat «Registrul de stat al apelor minerale naturale, potabile şi băuturilor nealcoolice îmbuteliate»”, care reglementează calitatea apei potabile şi stabileşte cerinţele programelor de monitorizare şi de raportare a calităţii apei potabile.

Hotărîrea Guvernului nr. 950 din 25 noiembrie 2013 „Pentru aprobarea Regulamentului privind cerinţele de colectare, epurare şi deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare şi/sau în corpuri de apă pentru localităţile urbane şi rurale”.

Republica Moldova este parte semnatară a unor numeroase convenţii şi parteneriate relevante pentru sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie: Convenţia Espoo, Convenţia de la Helsinki privind protecţia şi utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere şi a lacurilor internaţionale şi Protocolul privind Apa şi Sănătatea din cadrul acestei convenţii, Convenţia CIPFD, acorduri bilaterale cu Ucraina şi România.

2. Cadrul instituţional

Principala autoritate competentă în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei este Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care are misiunea de a asigura realizarea prerogativelor constituţionale ale Guvernului prin elaborarea, promovarea şi implementarea politicii sectoriale.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale îşi exercită competenţele la avizarea permiselor de folosire a apei, evacuarea apelor uzate, stabilirea zonelor de protecţie sanitară a reţelelor şi instalaţiilor de alimentare cu apă şi canalizare, efectuarea expertizei sanitare în domeniul monitorizării calităţii apei potabile distribuită consumatorilor.

Ministerul Dezvoltării Regionale şi Construcţiilor este organul central de specialitate al administraţiei publice care elaborează şi promovează politica statului în domeniul amenajării şi planificării teritoriului, arhitecturii, urbanismului, construcţiei, producerii materialelor de

construcţie, locuinţelor şi dezvoltării regionale.

Autorităţile administraţiei publice locale de nivelul întîi sînt responsabile pentru elaborarea şi aprobarea documentaţiei de urbanism şi autorităţile publice locale de nivelul al doilea – pentru elaborarea şi aprobarea planurilor de amenajare a teritoriilor. Ministerul Dezvoltării Regionale şi Construcţiilor emite avize generale asupra documentaţiei de urbanism şi amenajare a teritoriului, menţionate în baza avizelor organismelor centrale interesate;

elaborează şi promovează politica statului în domeniile dezvoltarea regională, amenajarea şi planificarea teritoriului, arhitectură, urbanism, construcţii, producerea materialelor de construcţie, construcţia de locuinţe. Autorităţile publice locale aprobă planurile generale de urbanism şi planurile de amenajare a teritoriului raionului, inclusiv cu infrastructura sectorului alimentare cu apă şi canalizare, iar Ministerul Dezvoltării Regionale şi Construcţiilor emite avizul general.

Ministerul Finanţelor elaborează şi promovează politica statului în domeniul bugetar-fiscal, incluzînd activităţile legate de finanţarea sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie.

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a elaborat Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și epurare a apelor uzate.

Agenţia „Apele Moldovei”, subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, avînd competenţe pentru implementarea politicii statului în managementul resurselor de apă, hidro-amelioraţie şi alimentarea cu apă şi sanitaţie.

Agenţia pentru Geologie şi Resurse Minerale, subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, este responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul cercetărilor geologice, folosirii şi protecţiei solului şi apelor subterane. Expediţia Hidrogeologică „EHGeoM” acordă servicii legate de forajul fîntînilor arteziene.

Misiunea Inspectoratului pentru Protecția Mediului este implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, exercitarea controlului și supravegherii de stat, prevenirea și contracararea încălcărilor în domeniile de competență.

Agenția de Mediu este autoritate administrativă subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM), responsabilă de implementarea politicii statului în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate, obținând cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și alocațiile bugetare.

Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor este responsabil de implementarea politicii în domeniul protecţiei consumatorilor, inclusiv a consumatorilor de apă.

Asociaţia „Moldova Apă-Canal” reprezintă asocierea voluntară a întreprinderilor de apă - canal din ţară. Asociaţia acordă servicii de consultanţă, elaborează indicatori de performanţă (benchmarking) pe bază voluntară şi oferă instruire şi suport tehnic membrilor săi la o scară limitată.

În Republica Moldova funcţionează 38 operatori apă-canal avînd forma organizatorico-juridică de întreprindere municipală (31) sau societate pe acţiuni (7). Regiile apă-canal prestează servicii de alimentarea cu apă şi canalizare populaţiei şi agenţilor economici.

Asociaţiile consumatorilor de apă gestionează sistemele de alimentare cu apă şi de sanitaţie din

localităţile rurale.

Biroul Naţional de Statistică colectează date şi publică statistici cu privire la domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

Instituţiile menţionate îşi desfăşoară activitatea în limitele competenţelor stabilite, au politici adecvate, însă nu dispun de un suficient efectiv pentru o administrare eficientă a problemelor curente ale sectorului şi planificarea financiară a investiţiilor pe termen mediu şi lung.

[Pct.2 modificat prin HG466 din 06.07.22, MO221-229/22.07.22 art.577; în vigoare 22.07.22]

3. Resursele de apă ale Republicii Moldova

în contextul alimentării cu apă a populaţiei

Resursele de apă ale Republicii Moldova sînt reprezentate de apele de suprafaţă (3.621 rîuri şi 4.261 lacuri naturale şi artificiale) şi apele subterane (4.842 fîntîni arteziene şi 179.574 fîntîni cu alimentare din apele freatice). Principalele rîuri sînt Nistru (cu o lungime de 652 km) şi Prut (695 km). Cele mai mari lacuri artificiale sînt Costeşti-Stînca pe rîul Prut (59 km2) şi Dubăsari pe rîul Nistru (67,5 km^2). (Sursa: Raportul anual al Inspectoratului pentru Protecția Mediului)

Apa disponibilă în prezent este de aproximativ 500 m^3 la un locuitor pe an sau chiar mai puţin, plasînd Republica Moldova în categoria ţărilor în care „apa este insuficientă”, ceea ce poate crea un stres pe resursă, care, la rîndul ei, va fi afectată în viitor de schimbările climatice.

Pragurile recomandate la nivel internaţional definesc volumul de 1700 m^3/locuitor/an drept nivelul sigur de disponibilitate a apei dulci regenerabile.

Dacă volumul de apă disponibilă este mai mic de 1000 m^3/locuitor/an, lipsa apei poate împiedica dezvoltarea economică şi poate afecta sănătatea şi standardul de viaţă al populaţiei.

În prezent, disponibilitatea resurselor de apă în Republica Moldova reprezintă un aspect critic ce afectează capacitatea de dezvoltare economică a ţării.

Volumul apei de suprafaţă din Republica Moldova este estimat la aproximativ 1,32 miliarde m^3. Rezervele de apă subterană regenerabile zilnice sînt estimate la 3,478 milioane m^3,din care 2,138 milioane m^3 sînt aprobate de Comisia de Stat pentru rezervele de substanţe minerale utile. Din acestea circa 2,121 milioane m3 sînt utilizate de populaţie în scopuri potabile. Cel mai intens supuse exploatării sînt orizonturile acvifere de vîrsta Sarmaţianului Mediu şi Sarmaţianului Inferior-Badenianului. (Sursa: datele Agenţiei Geologice şi Resurse Naturale)

Din punct de vedere al calităţii, apele subterane atribuite acestor orizonturi depăşesc în unele zone concentraţia maximă admisibilă prevăzută de normele sanitare ale calităţii apei potabile îndeosebi după conţinutul de hidrogen sulfurat, amoniac, fluor, stronţiu, fier, nitraţi, cloruri, arsen şi alţi poluanţi, motiv care impune antrenarea tuturor măsurilor necesare pentru epurarea apei şi condiţionării ei la valorile admisibile prevăzute de parametrii de calitate a apei potabile.

Figura nr.1. Sursele de apă potabilă din Republica Moldova

Resursele de apă din Republica Moldova sînt sensibile la schimbările climatice din punct de vedere atît al cantităţii, cît şi al calităţii. Conform estimării, resursele de apă de suprafaţă disponibile

se vor diminua cu 16-20% pînă în anul 2020. Aceasta înseamnă că siguranţa alimentării cu apă a tuturor utilizatorilor va fi periclitată în anul 2020, cînd intensitatea utilizării apei va atinge o cotă maximă.

Luînd în considerare posibilitatea exploatării apei subterane, se preconizează că începînd cu anul 2030 lipsa apei va deveni o barieră în calea dezvoltării. (Sursa: Raportul Naţional privind Dezvoltarea Umană în Moldova-Schimbarea climei, impactul socio-economic şi politica de adaptare, PNUD, 2009)

Impactul schimbării climei, combinat cu insuficienţa apei la nivelul ţării, arată că asigurarea alimentării cu apă în viitor impune o planificare urbană integrată. Dezvoltarea urbană în zonele geografice cu deficit de apă necesită o gestionare atentă din perspectiva accesului limitat la sursele de apă potabilă. Această situaţie afectează în special partea de nord a ţării, în care resursa de apă se află sub stres şi unde există multe localităţi urbane cu densitate mare a populaţiei.

În acest context, sînt definite trei tipuri de zone:

zone care în mod tradiţional au avut deficit de apă, în care schimbările climatice vor spori presiunea asupra activităţilor economice actuale, fără a afecta însă disponibilitatea de apă potabilă pentru consumul uman;

zone cu populaţie vulnerabilă, preponderent din comunităţile rurale, care deja se confruntă cu un deficit de apă şi cu coborîrea pînzei de apă freatică din cauza supra-exploatării şi secetelor;

regiunea centrală a Moldovei, asupra căreia există un impact complex datorat diminuării resurselor de apă atît pentru populaţia rurală, cît şi pentru cea urbană.

Încetinirea activităţii economice din ţară după obţinerea independenţei a avut ca rezultat stabilizarea nivelului de poluare a rîurilor Nistru şi Prut.

Principalele surse de poluare a apei de suprafaţă şi subterane sînt sistemele de sanitaţie individuale din gospodăriile populaţiei, deversările de apă uzată municipală insuficient epurată sau neepurată, infiltraţiile provenite din sistemele de canalizare şi zonele de depozitare inadecvată a deşeurilor solide şi deversările de ape industriale epurate independent şi deversate în bazinele de apă, fapt ce complică tratarea apei brute şi necesită cheltuieli suplimentare.

Fîntînile de adîncime mică de 10-50m constituie principala sursă de apă în zonele rurale unde nu există sisteme centralizate de alimentare cu apă.

Monitorizarea apelor subterane este efectuată de către Agenţia pentru Geologie şi Resurse Minerale prin intermediul reţelei de monitoring alcătuită din 180 sonde (prin care se apreciază nivelul, temperatura şi compoziţia chimică a apelor subterane) amplasate pe întreg teritoriul ţării.

O importanţă deosebită prezintă datele cu privire la cantitatea şi calitatea resurselor de apă locale pentru elaborarea planurilor şi studiilor de fezabilitate pentru viitoarea infrastructură în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

4. Starea actuală a infrastructurii în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei

În prezent, în Republica Moldova sînt 1 032 localităţi cu sisteme centralizate de alimentare cu apă potabilă, dintre care 3 municipii şi 52 oraşe.

În cele ce urmează este analizată activitatea sistemelor dealimentare cu apă şi canalizarepentru anul 2012 în conformitate cu datele Biroului Naţional de Statistică.

Sisteme de alimentare cu apă. În anul 2012 pe teritoriul ţării au fost amplasate 742 sisteme de alimentare cu apă, din care 571 unităţi cu proprietate publică, 168 – private şi 3–proprietate mixtă. Din total apeducte, pe parcursul anului de referinţă au funcţionat 742 sisteme (91,2%) sau cu 34 apeducte mai mult comparativ cu anul precedent şi cu 163 mai mult comparativ cu anul 2008.

Figura nr. 2. Sisteme de alimentare cu apă în perioada 2008-2012

Numărul sistemelor de alimentare cu apă a crescut ca urmare a punerii în funcţiune pe parcursul anului a 44 sisteme, preponderent în raioanele: Rîşcani – 11, Căuşeni – 8, Cahul şi Teleneşti, respectiv, cîte 3, Cantemir, Călăraşi, Criuleni, Hînceşti, Ceadîr-Lunga, cîte 2 sisteme. Totodată, 19 sisteme de alimentare cu apă nu au fost funcţionale: raionul Şoldăneşti, Taraclia, respectiv, cîte 6 sisteme, Floreşti – 3, Nisporeni – 2, Basarabeasca, Dubăsari, Floreşti, Hînceşti, Orhei, Comrat - cîte 1 sistem de alimentare cu apă.

Astfel, au fost asigurate cu servicii centralizate de alimentare cu apă 38,7% din localităţile ţării, 76,7% din oraşe şi 36,2% din localităţile rurale. Anual numărul localităţilor dotate cu sisteme de alimentare cu apă este în creştere, în anul 2012 numărul acestora fiind de 378 localităţi faţă de 338 în anul 2008.

În anul 2012 lungimea totală a reţelelor şi apeductelor de distribuţie a apei potabile a constituit 9,3 mii km sau cu 409,5 km mai mult faţă de anul 2011. Dat fiind că nu toate sistemele de alimentare cu apă sînt funcţionale, de facto pe parcursul anului au funcţionat 9,1 mii km de reţele (97,9%). Volumul de apă captată a constituit 122,5 mil. m^3, inclusiv 74,6% din surse de suprafaţă, 18,8% din surse subterane şi 6,6% din alte surse.

Figura nr. 3. Volumul de apă captată după surse, anul 2012

Populaţia deservită de sistemul public de alimentare cu apă. Înanul 2012 populaţia deservită de sistemul public de alimentare cu apă a fost de circa 1,5 milioane persoane, ceea ce reprezintă 42,1% din populaţia ţării (68,9% populaţia urbană şi 22,7% populaţia rurală). Cea mai mare pondere a populaţiei deservite de sistemul public de alimentare cu apă se înregistrează în UTA Găgăuzia - 66,6% şi mun. Chişinău – 66,4%, urmate de regiunile Sud – 48,8%, Nord – 30,5% şi Centru -27,4%.

Distribuţia apei. În anulde referinţă volumul de apă distribuită de către întreprinderile specializate de alimentare cu apă a constituit 74,9 mil. m^3 sau cu 1,4 mil. m^3 mai mult decît în anul 2011.

Tabelul nr. 1. Reţeaua şi volumul de apă potabilă distribuită în perioada 2009-2012

	2009	**2010**	**2011**	**2012**
Numărul localităţilor dotate cu sisteme de alimentare cu apă potabilă	338	351	366	378
Sisteme de alimentare cu apă, unităţi	644	690	723	742
Lungimea totală a reţelei de distribuţie a apei potabile, km	8036,2	8509,9	8914,7	9324,2

Apă potabilă distribuită consumatorilor, mil. m^3	78,1	75,0	73,5	74,9
inclusiv populaţiei, mil. m^3	53,6	51,3	51,2	52,1

În profil teritorial cel mai mare volum de apă furnizată la un locuitor se înregistrează în mun. Chişinău – 43,7 m^3, UTA Găgăuzia – 8,5 m^3, după care urmează regiunea Sud – 7,6 m^3.

Din volumul total de apă distribuită, 52,1 milioane m^3 sau 69,5% este distribuită populaţiei, 5,6% - instituţiilor bugetare, iar 24,9% altor consumatori, precum agenţii economici. Volumul de apă furnizat populaţiei comparativ cu anul precedent s-a majorat în total pe ţară cu 1,8%. În regiunea Sud volumul de apă livrat populaţiei a crescut cu 13,9% faţă de anul precedent, în regiunea Centru – cu 11,3%, în UTA Găgăuzia – cu 7,8%, iar în regiunea Nord – cu 1,8%.

Figura nr. 4. Volumul de apă distribuită pe categorii de consumatori, anul 2012

Pe parcursul anului 2012, 86,4% din volumul total de apă a fost distribuită prin dispozitive de măsurare. Cel mai mare volum de apă distribuit prin dispozitive de măsurare a fost înregistrat în regiunea Nord – 93,3%, iar cel mai mic în regiunea Centru – 81,2%. În anul 2012 au fost înregistrate 37,2 mii cazuri de avarii accidentale în reţeaua de distribuţie a apei sau cu 8,7 mii cazuri mai mult comparativ cu anul 2011, fapt ce a determinat pierderi semnificative de apă.

Sisteme de canalizare centralizate.În anul 2012 din totalul de apeducte existente, 158 au fost dotate cu sisteme de canalizare, din care au funcţionat 110 sisteme sau cu 3 unităţi mai mult comparativ cu anul 2011. Pe parcursul anului 2012 au fost puse în funcţiune 3 sisteme de canalizare, iar 9 sisteme au fost scoase din funcţiune. Din totalul sistemelor de canalizare, 124 sînt dotate cu staţii de epurare.

Figura nr. 5. Sisteme de canalizare în perioada 2008-2012

Populaţia deservită de sistemul public de canalizare. Numărul populaţiei cu acces la servicii de canalizare a constituit 761 mii de persoane, ceea ce reprezintă 21,4% din totalul populaţiei, inclusiv 50,1% în localităţile urbane şi numai 1,0% în localităţile rurale. Cea mai mare pondere a populaţiei cu acces îmbunătăţit la servicii de canalizare este înregistrată în regiunea Nord – 23,4%, urmată de regiunile Centru -10,2% , Sud – 6,7% şi UTA Găgăuzia – 2,2%.

În anul 2012 lungimea totală a reţelei de canalizare a constituit 2,6 mii km, din care de facto au funcţionat 2,4 mii km (92,3%). Capacitatea zilnică de epurare a apelor uzate pe parcursul anului a fost de 0,7 mil. m^3 de apă.

Tabelul nr. 2. Reţeaua sistemelor de canalizare în perioada 2009-2012

	2009	**2010**	**2011**	**2012**
Numărul localităţilor cu sisteme de canalizare	135	134	135	130
Sisteme de canalizare, unităţi	172	169	167	158
inclusiv dotate cu staţii de epurare	128	126	132	124
Lungimea totală a reţelei de canalizare, km	2548,5	2586,5	2592,1	2602,1

Cantitatea totală a apelor uzate colectate a fost de 66,5 mil. m^3, din care 56,6% reprezintă apele uzate recepţionate de la populaţie.

Figura nr. 6. Distribuţia volumului de ape uzate recepţionate de la abonaţi, anul 2012

Prin staţiile de epurare a apei au trecut 64,4 mil. m^3 de apă uzată (96,8%). Din volumul total de apă uzată, apele epurate biologic au alcătuit 64,2 mil. m^3 (99,7%), din care 60,8 mil. m^3 (94,6%) au fost purificate conform normativelor stabilite. Pe parcursul anului 2012 la reţelele de canalizare au fost înregistrate 26,4 mii de avarii, cu 3,8 mii mai mult comparativ cu anul 2011. (Sursa: Biroul Naţional de Statistică)

Suma totală cheltuită în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie în ultimii cinci ani (2008 – 2012) constituie aproximativ 1.910 milioane lei sau echivalentul a 120 milioane EUR (figura nr.7), cu o distribuţie între sursele interne şi cele internaţionale, preponderent în favoarea donatorilor străini (32% şi, respectiv, 68%).

Figura nr. 7. Investiţiile în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie în perioada 2008–2012

Contribuţia sumei totale alocate domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei (intern, plus donatori străini) în produsul intern brut a fost de 0,4% în anul 2008, 0,7 % în anul 2010 şi 0,5% în anii 2011-2012. Pentru o ţară aflată în etapa iniţială a dezvoltării infrastructurii acestui domeniu, o contribuţie internă mai mică de 0,3% la investiţii este considerată insuficientă.

În Republica Moldova investiţiile de capital pentru autorităţile publice locale se efectuează centralizat şi provin de la bugetul de stat, prin includerea lor ca o anexă separată în legea bugetară anuală, în care se specifică fondurile şi bunurile atribuite. Aceste fonduri sînt alocate ca transferuri cu destinaţie specială, prin delegare de către Guvern. Autorităţile publice locale au dreptul să aloce fonduri din propriile venituri pentru finanţarea proiectelor de investiţii, inclusiv pentru co-finanţarea celor susţinute cu ajutorul oficial financiar extern pentru dezvoltare şi din contribuţiile consumatorilor. În plus, unităţile administrativ-teritoriale pot beneficia şi de alte surse cum sînt Fondul Naţional pentru Dezvoltare Regională, Fondul de Investiţii Sociale şi Fondul Ecologic Naţional.

În anul 2018 comparativ cu anul precedent numărul sistemelor de alimentare cu apă s-a majorat cu 6 unități. Astfel, pe teritoriul țării în anul 2018 au fost amplasate 1 220 de sisteme de alimentare cu apă. Din totalul de apeducte, pe parcursul anului au funcționat 1 168 de sisteme sau 95,7%, totodată au fost reconstruite 11 apeducte, din care 10 în localitățile rurale.

Anual sunt efectuate lucrări pentru reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă. În anul 2018, lungimea totală a apeductelor și rețelelor de distribuție a apei s-a extins cu 0,4 mii km, alcătuind 14,4 mii km. De asemenea au fost reconstruite 67,7 km și construite 305,6 km de rețele noi. Dat fiind faptul că nu toate sistemele de alimentare cu apă sunt funcționale, pe parcursul anului 2018 de facto au funcționat 14,2 mii km de rețea (98,6%).

Populația deservită de sistemele de alimentare cu apă. Actualmente în țară dispun de sistem de alimentare cu apă 53 de municipii și orașe, precum și 721 de localități rurale, ceea ce reprezintă 50,5% din localitățile țării. Circa 51,2% din satele Republicii Moldova nu au acces la

rețele de apă potabilă, iar multe dintre sistemele existente sunt învechite.

Cea mai mare pondere a localităților cu acces la sisteme de alimentare cu apă s-a înregistrat în mun. Chișinău (85,7%) și UTA Găgăuzia (78,1%), iar localitățile din regiunea Nord au cea mai mică rată de acces (35,3%).

În anul 2018, circa 2,1 mil. din populația țării a beneficiat de servicii de alimentare cu apă, ceea ce reprezintă 60,6% din totalul populației. Cea mai mare pondere a populației deservite de sistemele de alimentare cu apă se înregistrează în mun. Chișinău (88,1%) și UTA Găgăuzia (78,4%), urmată de regiunea Sud – 64,4%, Centru – 49,7% și Nord – 43,9%.

Pe parcursul ultimilor 3 ani, s-a înregistrat o creștere a populației conectate la serviciile de alimentare cu apă cu circa 242,4 mii consumatori.

Apă captată și distribuită. În anul 2018, volumul de apă captată a constituit 131,2 mil. m^3, din care apa captată din surse de suprafață – 87,9 mil.m^3 (67,0%), din surse subterane – 30,5 mil.m^3 (23,2%), iar din alte surse – 12,7 mil.m^3 (9,7%).

Totodată, cantitatea de apă distribuită consumatorilor a fost de 89,0 mil. m^3, cu 2,6 mil. m^3 mai mult față de anul 2017. Diferența o reprezintă consumul propriu al întreprinderilor care au captat apă, dar și pierderile de apă în timpul transportării.

Tabelul nr. 3

Rețeaua și volumul de apă distribuită, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Numărul localităților cu acces la sisteme de alimentare cu apă	480	689	695	761	774
Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei potabile, km			13	14	14
inclusiv:	10 483,7	12 756,4	385,0	044,6	411,8
localități urbane	4 442,2	4 696,0	4 666,0	4 618,8	4 662,9
localități rurale	6 041,5	8 060,4	8 719,0	9 425,8	9 748,9
Volumul de apă distribuită consumatorilor, mil. m^3,					
inclusiv:	74,3	79,5	84,8	86,4	89,0
localități urbane	62,8	63,4	67,2	68,4	70,4
localități rurale	11,5	16,1	17,6	18,0	18,6
Din care, apă livrată populației, mil.m^3,					
inclusiv:	53,2	57,3	60,0	59,9	61,8
localități urbane	43,0	43,1	44,2	43,9	44,9
localități rurale	10,2	14,2	15,8	16,0	16,9

În medie pe an unui locuitor îi revine 17,4 m^3 apă furnizată. În profil teritorial, cel mai mare volum de apă furnizată la un locuitor se înregistrează în mun. Chișinău – 41,5 m^3, Sud – 11,1m^3, UTA

Găgăuzia – 11,0 m^3, urmează regiunile Centru – 10,5 m^3 și Nord –8,9 m^3.

Din volumul total de apă distribuită, 61,8 mil.m^3 sau 69,4% a fost distribuită populației, 4,9% – instituțiilor bugetare, iar 25,7% – altor consumatori, precum agenților economici. Volumul de apă distribuit populației comparativ cu anul precedent s-a majorat cu 3,2%.

Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 24,4 mii de cazuri de avarii accidentale în rețeaua de distribuție a apei sau cu 10,7 mii cazuri mai puțin comparativ cu anul 2017.

Gradul de contorizare a volumului de apă distribuită consumatorilor la nivel de țară a constituit 85,1%, iar cele mai mari ponderi au fost înregistrate în regiunile Sud și Centru, respectiv 96,2% și 92,7%.

Sisteme de canalizare centralizate[1]. În anul 2018, activitatea de evacuare a apelor uzate din gospodăriile populației și din unitățile economice și sociale s-a desfășurat în 53 de municipii și orașe și în 73 de sate. Din numărul total de apeducte, doar 126 au fost dotate cu sisteme de canalizare (10,3%), din care au funcționat 110 sisteme. Din totalul de sisteme de canalizare, 84 sunt dotate cu stații de epurare, din care funcționale sunt 73 de unități. Cea mai bună situație privind existența stațiilor de epurare pe regiuni de dezvoltare este în UTA Găgăuzia și regiunea Sud. Lipsa stațiilor de epurare se înregistrează în raioanele Glodeni și Soroca.

_____

Note:

[1] Sistem centralizat de canalizare – ansamblu de instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice prin care se realizează serviciul public de canalizare. Sistemul public de canalizare cuprinde, în special, următoarele componente: rețele publice de canalizare, stații de pompare, stații de epurare, colectoare de evacuare spre emisar.";

Lungimea totală a rețelelor de canalizare a constituit 2,9 mii km, din care au funcționat 2,8 mii km (96,6%). Comparativ cu anul precedent lungimea totală a rețelei de canalizare s-a diminuat cu 1,7 km. Pe parcursul anului au fost reconstruite 16,2 km și construite 71,3 km de rețele de canalizare.

Tabelul nr. 4

Rețeaua sistemelor de canalizare, 2014-2018

	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Numărul localităților cu sisteme de canalizare	136	141	140	148	126
Lungimea totală a rețelei de canalizare, km					
inclusiv:	2690,7	2779,1	2907,4	2909,0	2907,3
localități urbane	2186,7	2232,6	2351,1	2400,4	2407,6
localități rurale	504	546,5	556,3	508,6	499,7

Ape uzate epurate, mil.m^3					
inclusiv:	66,6	67,6	65,0	67,9	67,3
localități urbane	65,3	65,4	64,1	67,4	66,9
localități rurale	1,3	2,2	0,9	0,5	0,4

Populația conectată la sistemul de canalizare. În anul 2018, peste 1,0 mil. de persoane au avut acces la servicii centralizate de canalizare, ceea ce prezintă 29,3% din totalul populației. În mediul urban s-au înregistrat 979,6 mii persoane cu acces la servicii centralizate de canalizare, reprezentând 64,1% din populația urbană a țării, iar din mediul rural – 57,3 mii persoane au beneficiat de servicii de canalizare, reprezentând 2,8% din populația rurală a țării.

Ape uzate colectate. Volumul total al apelor uzate colectate în 2018 a constituit 69,5 mil.m^3, din care 57,2% reprezintă apele uzate recepționate de la populație, ceea ce este mai mult cu 2,6 p.p. comparativ cu anul 2017.

Prin stațiile de epurare a apei au trecut 67,3 mil. m^3 de apă uzată (96,9%). Din volumul total de apă uzată epurată, 98,8% au fost epurate mecanic, 96,2% –biologic, iar 4,1% – insuficient. Pe parcursul anului la rețelele de canalizare au fost înregistrate 24,4 mii de avarii, cu 1,1 mii mai puțin comparativ cu anul 2017.

5. Accesibilitatea serviciilor de alimentare cu apă

şi sanitaţie în Republica Moldova

S-a estimat că apa potabilă produce pînă la 15-20 % dintre cazurile de îmbolnăvire prin boală diareică acută şi hepatită virală de tip A, preponderent în zonele rurale, 22-25% din maladiile gastrointestinale şi 100% din cazurile de fluoroză dentară.

Situaţia privind calitatea apei potabile furnizate consumatorilor din Republica Moldova este următoarea:

a) 44% din populaţie nu are acces la apă potabilă sigură;

b) cea mai mare parte din apa subterană utilizată în scopul potabilizării este inadecvată din cauza poluării naturale sau antropice;

c) un procent mare de probe sînt necorespunzătoare din punct de vedere al parametrilor microbiologici (10,82% în mediul urban şi 14,24% în mediul rural);

d) calitatea apei furnizată în şcoli şi în instituţiile pentru copii este inadecvată (54,38% dintre probe depăşesc concentraţiile maximal admise pentru parametrii sanitaro-chimici şi 20,21% din probe depăşesc concentraţiile maximal admise după parametrii microbiologici).

II. NECESITATEA UNUI SISTEM DE MANAGEMENT

AL INFORMAŢIILOR

Implementarea Strategiei va fi susţinută de Sistemul de Management al Informaţiilor (în

continuare – *SMI*).

Sistemul de management al informaţiilor include un sistem de control al calităţii datelor, deoarece orice sistem devine inutil dacă se bazează pe date învechite, imprecise sau ne-valide. Este o practică generală acceptată că informaţia are trei dimensiuni: (i) **timp**: oportunitate, actualitate, frecvenţă şi valabilitate în timp; (ii) **conţinut**: corectitudine, relevanţă, integritate, concizie, scop, performanţă; (iii) **formă**: claritate, detalii, ordine, prezentare, medii.

Sistemul de management al informaţiilor în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei este compatibil cu cerinţele iniţiativei e-Guvernare. În afară de economisirea costurilor cu echipamentul, reţeaua şi softurile, principalul avantaj al utilizării e-Gov PaaS/SaaS îl reprezintă existenţa unei platforme unice pentru utilizarea în comun şi schimbul de date între instituţiile guvernamentale cu atribuţii în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie. SMI elaborat pentru sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie poate fi la rîndul său util pentru iniţiativa e-Guvernare, contribuind cu informaţii la sistemul GIS/SMI naţional, şi o astfel de decizie strategică trebuie să fie luată la nivel guvernamental.

III. DEFINIREA PROBLEMELOR CARE NECESITĂ

IMPLICAREA GUVERNULUI PRIN APLICAREA

POLITICII DE RIGOARE

Printr-o evaluare la nivel naţional au fost identificate neajunsurile şi aspectele critice din sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, care necesită implicarea directă a Guvernului şi autorităţilor publice centrale de specialitate (Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului) şi care pot fi rezumate după cum urmează:

1) cadrul politic şi juridic- deşi în Republica Moldova există voinţa politică pentru alinierea legislaţiei naţionale din domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei la legislaţia UE, aceasta nu se reflectă în reforma instituţională necesară pentru îmbunătăţirea managementului serviciilor publice de alimentare cu apă şi sanitaţie. Baza juridică actuală pentru funcţionarea domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei are lacune semnificative, în principal referitoare la:

a) instrumentele de planificare care să permită investiţiile în dezvoltarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie;

b) selectarea soluţiilor tehnice cele mai ieftine, adecvate şi eficiente pentru exploatarea şi întreţinerea sistemelor de alimentare cu apă şi sanitaţie;

c)criteriile de evaluare a performanţei companiilor care furnizează servicii de alimentare cu apă şi sanitaţie;

d) prevenirea şi controlul poluării mediului înconjurător;

La momentul actual, disponibilitatea apei nu reprezintă o constrângere obligatorie pentru dezvoltare. Totuși, lipsa reglementărilor normative ce țin de apele subterane rămân a fi importante pentru domeniile alimentare cu apă a populației, industriei, sectorului agricol, iar calitatea și cantitatea acestora nu sunt bine determinate. Schimbările climatice reprezintă cel mai proeminent risc extern pentru securitatea apei, iar dezvoltarea cadrului politic și juridic va implica soluții de prevenire, lichidare și reducere a acestor calamități naturale cu impact asupra sectorului apei.

2) cadrul instituţional - evoluţia domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei din Republica Moldova pe parcursul ultimilor 15-20 de ani este marcată de mai multe schimbări instituţionale.

Instituţiile care trebuie să conducă, să implementeze şi să exploateze infrastructura sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie în mod durabil sînt dotate inadecvat pentru a face faţă provocărilor adaptării legislaţiei naţionale la legislaţia UE şi la bunele practici europene din domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

Principalele probleme, care trebuie redresate, sînt legate de:

a)politicile sectoriale ineficiente pentru supravegherea, gestionarea şi monitorizarea domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei;

b) responsabilitatea fragmentată, insuficient definită şi suprapunerile atribuţiilor instituţiilor de coordonare existente la nivel naţional (Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Dezvoltării Regionale şi Construcţiilor, ANRE, structurilor subordonate etc.);

c) efectivul limitat în domeniul elaborării politicilor sectoriale, monitorizării domeniului şi programării investiţiilor;

d) comunicarea şi coordonarea ineficientă între instituţiile existente, în special cu privire la programarea şi monitorizarea investiţiilor în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei;

e) dezvoltarea necoordonată a infrastructurii sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie la nivel local, deseori condusă de interesele donatorilor, fără o supraveghere sau monitorizare adecvată la nivel naţional;

f) laboratoarele nu dispun de capacităţi pentru monitorizarea calităţii apei potabile şi a apei uzate în conformitate cu cerinţele hotărîrilor Guvernului nr. 934 din 15 august 2007 şi nr. 950 din 25 noiembrie 2013;

Reforma instituțională a administrației publice centrale în domeniul protecției mediului a fost efectuată în scopul îmbunătățirii implementării politicilor sectoriale și a planurilor privind managementul integrat al resurselor de apă pe districte ale bazinelor hidrografice stabilite în Republica Moldova, precum și angajamentelor internaționale asumate.

Aplicarea și realizarea principiului „regionalizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație” rămâne a fi o problemă în cadrul instituțional pentru autoritățile administrației publice locale, fiind confundat cu descentralizarea acestor servicii.

3) aspectele critice ale infrastructurii:

a) starea tehnică nesatisfăcătoare a sistemelor de alimentare cu apă potabilă şi epurare a apei uzate;

b) procentul mic al populaţiei cu acces la servicii îmbunătăţite de sanitaţie;

c) procentul mic al proiectelor de investiţii pentru extinderea şi modernizarea sistemelor de alimentare cu apă şi sanitaţie.

Dificultăţile în dezvoltarea infrastructurii sînt legate de criteriile de proiectare şi instrumentele de planificare a infrastructurii sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie, de programele de monitorizare a calităţii apei potabile şi apei uzate şi de controlul calităţii în laboratoare.

Exploatarea în continuare a apei de profunzime este posibilă, dar impune investigaţii pentru

tratamente mai sofisticate de îndepărtare a poluanţilor.

Debitul fîntînilor de mică adîncime este de obicei mai mic de 0,5 m3/h, fiind suficient pentru extragerea manuală, dar insuficient pentru sisteme centralizate bazate pe pomparea apei;

Promovarea sistemelor individuale de sanitație este slab dezvoltată. Lipsesc capacități instituționale pentru atragerea investițiilor în construcția infrastructurii de apă și de canalizare, valorificarea investițiilor și administrarea sistemelor construite.

4) analiza SWOT

Analiza punctelor tari, punctelor slabe, oportunităţilor şi constrîngerilor (analiza SWOT) este elaborată în baza descrierii situaţiei prezente în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei şi definirii problemelor care cer implicarea Guvernului prin aplicarea politicii de rigoare, precum şi a unor studii relevante din domeniu.

Tabelul nr. 3. Analiza SWOT

Puncte tari	**Puncte slabe**
· Angajamentele asumate de către Republica Moldova în procesul de negociere a Acordului de Asociere cu UE, ce presupune armonizarea legislaţiei şi standardelor naţionale la cele comunitare · Domeniul serviciilor publice de alimentare cu apă şi canalizare a suferit transformări majore în ultimii ani, din punct de vedere atît tehnic, cît şi instituţional · S-a reuşit sensibilizarea opiniei publice privind importanţa dezvoltării domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei, aceste servicii fiind plasate în sfera activităţilor de interes economic general, care urmează să aibă un rol decisiv în îmbunătăţirea calităţii vieţii tuturor cetăţenilor şi în combaterea sărăciei · Disponibilitatea organizaţiilor financiare internaţionale şi a ţărilor donatoare de a acorda asistenţă tehnică şi financiară, inclusiv resurse investiţionale	· Strategia privind alimentarea cu apă şi canalizarea localităţilor din Republica Moldova din 2007 nu este realistă şi trebuie să fie revizuită · Lipsa de coerenţă a politicilor, documentele strategice şi politice nu sînt coordonate suficient · Responsabilitatea pentru politica Guvernului în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei o poartă mai multe instituţii, capacitatea cărora trebuie consolidată şi îmbunătăţită activitatea de coordonare · Finanţarea investiţiilor în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei este incertă şi fragmentată în mai multe canale de finanţare · Insuficienţa fondurilor faţă de necesităţile locale şi regionale · Capacităţile autorităţilor publice locale în elaborarea şi implementarea proiectelor sînt slab dezvoltate · Existenţa unor proiecte de investiţii prea mici şi fragmentate · Lipsa unor indicatori de monitorizare agreaţi de părţile interesate; Lipsa bazelor de date integrate pentru un proces decizional bine informat
Oportunităţi	**Constrîngeri**

·Problema alimentarea cu apă potabilă este vitală şi face parte din priorităţile naţionale, fiind considerată, în acelaşi timp, factor de îmbunătăţire a calităţii vieţii şi de reducere a sărăciei ·Dezvoltarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie poate fi o investiţie care generează o rentabilitate economică mai importantă decît orice alt tip de investiţie publică şi reprezintă, prin urmare, o alocare optimă a investiţiilor publice de capital; ·Crearea în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie a unui cadru legal şi instituţional favorabil, bazat pe principiile pieţei; ·Sporirea eficienţei şi rentabilităţii domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei, precum şi îmbunătăţirea performanţelor de mediu şi indicatorilor de sănătate; ·Creşterea capacităţii domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei de a absorbi asistenţa financiară şi tehnică; ·Mobilizarea largă a suportului intern şi internaţional pentru punerea în aplicare a politicilor din domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei şi a strategiei de dezvoltare; ·Încurajarea activităţilor autorităţilor publice locale prin delegarea competenţelor ca rezultat al implementării reformei de descentralizare şi regionalizarea serviciilor ·Introducerea raportării, monitorizării şi evaluării performanţei în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei, asigurarea transparenţeisectorului	·Ameninţările schimbărilor climatice asupra resurselor de apă din Republica Moldova din punct de vedere atît al cantităţii, cît şi al calităţii ·Mediul economic nefavorabil care continuă să umbrească beneficiile economice, sociale şi de mediu provenite în urma investirii în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei; ·Necorespunderea politicilor naţionale în domeniul apei cu resursele, capacitatea şi mijloacele locale disponibile ·Lipsa unei strategii realiste de finanţare a domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei ca un punct de referinţă pentru planificarea multianuală şi pentru bugetarea durabilă; ·Necesitatea identificării soluţiei pentru consolidarea capacităţii Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului de armonizare a procedurilor în programarea, achiziţionarea, disbursarea plăţilor şi monitorizarea investiţiilor ·Insuficienţa capacităţilor instituţionale ale autorităţilor publice locale în elaborarea şi implementarea proiectelor investiţionale ·Mobilizarea resurselor locale pentru investiţii de capital în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei este destul de redusă, iar capacitatea de absorbţie a unor agenţii sectoriale şi a sectorului privat este slab dezvoltată din cauza insuficienţei resurselor umane, procedurilor de achiziţii şi a altor constrîngeri logistice ·Necesitatea soluţionării problemei instruirii personalului din autorităţile publice centrale şi locale referitor la atractivitatea, programarea şi monitorizarea investiţiilor

IV. OBIECTIVELE STRATEGIEI

1) Scopul

Strategia de alimentare cu apă şi sanitaţie are scopul de a prezenta un traseu actualizat şi detaliat pentru dezvoltarea domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei atît pe termen mediu (pînă în anul 2018), cît şi pe termen lung (pînă în anul 2028) şi pentru asigurarea dreptului omului la apă potabilă sigură ca un drept fundamental.

2) Obiectivul general

Obiectivul general al Strategiei îl constituie asigurarea graduală a accesului la apă sigură şi sanitaţie adecvată pentru toate localităţile şi populaţia Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătăţirea sănătăţii, demnităţii şi calităţii vieţii şi la dezvoltarea economică a ţării.

Recomandările de politici reflectate în document sînt rezultatul unor consultări largi cu o multitudine de părţi implicate la nivel central, regional şi local. Pentru a atinge obiectivele propuse şi implementarea Strategiei este necesară implicarea coordonată a mai multor părţi interesate, altele decît Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, care este responsabil de elaborarea politicii şi de monitorizare în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

Satisfacerea cerinţelor populaţiei ţării pentru servicii de alimentare cu apă şi sanitaţie îmbunătăţite, eficiente şi la costuri realiste va fi realizată prin:

a) implementarea planurilor de siguranţă a apei şi conformarea la cerinţele de calitate ale Directivei 98/83/CE privind apa destinată consumului uman;

b) reducerea cu 50% a epidemiilor hidrice şi a bolilor posibil asociate apei;

c)atingerea ţintelor de dezvoltare ale mileniului de alimentare cu apă potabilă sigură a cel puţin 65% din populaţie, pînă în anul 2020;

d) atingerea ţintelor de dezvoltare ale mileniului de conectare a 65% din populaţie la sisteme de canalizare, pînă cel tîrziu în anul 2025;

e)progrese în implementarea epurării apei uzate urbane în conformitate cu cerinţele Directivei 91/271/CEE;

f) atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD 6.1 și 6.2) până în anul 2030.

Valorile promovate de Strategie includ recunoaşterea accesului la apă ca pe un drept al omului şi convingerea fermă că o acoperire a ţării cu o infrastructură bună este un precursor necesar pentru o dezvoltare socio-economică durabilă şi că investiţiile în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie au rate de revenire superioare oricărei alte activităţi, prin prisma beneficiilor aduse populaţiei conectate, dar şi statului în ansamblu.

Împărtăşirea acestor valori implică stabilirea unei culturi participative a întregii populaţii şi a factorilor responsabili interesaţi în implementarea Strategiei, facilitată de un proces decizional transparent la toate nivelele şi de respectarea principiilor bazate pe contribuţia şi răspunderea tuturor persoanelor responsabile de elaborarea politicilor în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, al programării şi valorificării investiţiilor destinate acestui sector, mobilizării resurselor din domeniul apei, protecţiei mediului, sănătăţii şi securităţii sociale, furnizarea serviciilor de calitate la tarife accesibile pentru populaţie, funcţionarea lor într-o manieră sustenabilă.

Se va respecta dimensiunea de gen în domeniul gestionării resurselor de apă, precum și încurajarea participării mai active a femeilor în procesul de luare a deciziilor în acest domeniu, în scopul cultivării respectului față de realizarea protecției drepturilor omului, al asigurării valorilor unui stat de drept, al creșterii economice și durabilității societății în general.

3) Obiective specifice

a) Îmbunătățirea managementului serviciilor publice de alimentare cu apă și de sanitație

Managementul serviciului public de alimentare cu apă și de sanitație, în special activitățile de organizare și gestiune au suferit transformări în ultimii ani, atât din punctul de vedere instituțional, cât și al metodelor de operare.

Autoritățile publice locale au competența exclusivă privind înființarea, organizarea, gestiunea și monitorizarea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, precum și crearea, administrarea și exploatarea infrastructurii tehnico-edilitare aferente serviciului, proprietatea unităților administrativ-teritoriale.

Regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, care sunt fragmentate și dispersate la momentul actual, reprezintă elementul-cheie al politicii de dezvoltare a sectorului. Prin regionalizare se urmărește trecerea de la un număr mare de furnizori de servicii la un număr limitat de operatori, capabili să furnizeze servicii durabile la tarife acceptabile, care vor asigura recuperarea costurilor de investiții și dezvoltarea ulterioară a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare.

În conformitate cu rapoartele Curții de Conturi, situația în domeniul mediului și sectorul de alimentare cu apă și canalizarea localităților din republică este alarmantă și în impas. Situația cea mai dificilă se atestă în zonele rurale, adică la aproximativ 60% din populația țării. Astfel, în localitățile rurale nu sunt asigurate surse îmbunătățite de apă, cu centralizarea alimentării, fapt ce condiționează riscul îmbolnăvirilor populației din zonele rurale, din motivul periclitării condiției fiziologice a acesteia. Totodată, lipsa canalizării apelor uzate duce la poluarea mediului, prin contaminarea apelor de suprafață și a celor subterane. Situația financiară este critică din cauza mai multor factori (neasigurarea conformării cadrului de reglementare a activității principiilor unui management eficient; neelaborarea/neaprobarea strategiilor de dezvoltare și investiționale, a planurilor de afaceri/devizelor de venituri și cheltuieli; neasigurarea monitorizării și controlului asupra patrimoniului gestionat) (Rapoartele Curții de Conturi nr. 14/2012 și nr. 49/2017).

Localitățile rurale din regiunile Nord, Centru, Sud sunt aprovizionate în majoritatea cazurilor cu apă subterană, care, adeseori, nu corespunde cerințelor normativelor privind calitatea apei potabile. Principalii poluanți găsiți în apele subterane sunt fluorurile, amoniacul, borul, hidrogenul sulfurat etc. Conductele învechite prezintă un risc permanent de poluare microbiologică. Sisteme de monitorizare a calității apei există în toate zonele urbane, în timp ce localitățile rurale beneficiază doar de teste sporadice efectuate de laboratoarele centrelor de sănătate publică și ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului. Este necesară o îmbunătățire semnificativă a calității apei potabile prin atragerea investițiilor în dezvoltarea infrastructurii și crearea operatorilor viabili, care, în comun cu autoritățile administrației publice locale, vor soluționa problemele existente de alimentare cu apă potabilă a populației și vor îmbunătăți calitatea serviciilor de canalizare. Deși toate zonele urbane au stații de epurare a apelor uzate, majoritatea instalațiilor existente de epurare sunt deteriorate și nu sunt operaționale (Programe regionale sectoriale de alimentare cu apă și de canalizare pentru regiunile de dezvoltare, 2014).

Totodată, se recomandă ca managementul întreprinderilor apă-canal să pună accent pe inventarierea mijloacelor fixe și să întreprindă acțiuni privind documentarea infrastructurii. Infrastructura sistemului de alimentare cu apă include construcții și echipamente legate de captarea apei, înmagazinarea, dezinfectarea și sistemul de distribuție până la hotarul de delimitare a proprietăților. Actualele proceduri de întreținere se aplică numai pentru a menține sistemul de alimentare cu apă sau sistemul de canalizare în stare de funcționare. În prezent nu există proceduri clare de întreținere, ci doar reguli de serviciu. Nu există proceduri de planificare a intervențiilor de întreținere majore. În calitate de recomandări pentru operatorii examinați au fost expuse elaborarea Planului general de alimentare cu apă și canalizare și a Studiilor de fezabilitate privind opțiunile de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de raion, fapt ce demonstrează necesitatea extinderii

serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare spre localitățile rurale, care poate fi realizată prin crearea operatorilor regionali (Rapoartele de analiză diagnostică efectuate cu suportul proiectului USAID de susținere a autorităților locale din Moldova, 2014).

Regionalizarea are la bază cooperarea intercomunitară, prin care autoritățile administrației publice locale se asociază și cooperează în scopul organizării și gestiunii în comun a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare.

Operarea activităților de alimentare cu apă și de canalizare la nivel regional prezintă următoarele avantaje:

- furnizarea serviciilor la nivel regional cu utilizarea sistemelor integrate, ceea ceva reduce risipa de apă, va promova principiul conservării resurselor de apă, va minimiza investițiile și protecția surselor de apă;

- creșterea capacității de pregătire și implementare a proiectelor de investiții, precum și a capabilităților de negociere a finanțării;

- îmbunătățirea calității serviciilor furnizate, a relației cu clienții și a percepției acestora privind operatorii;

- realizarea de economii de scară cu impact asupra eficientizării anumitor categorii de costuri: centralizarea activității de facturare și managementul financiar, managementul laboratoarelor la nivel centralizat etc.

- conducerea activității prin folosirea instrumentelor de management moderne și eficiente și reducerea implicării factorului politic în operarea activității.

Până în prezent, regionalizarea s-a desfășurat în limitele administrative ale raionului și a fost condusă de cel mai mare operator de alimentare cu apă și de canalizare din raion, care și-a extins zona de operare către alte unități administrativ-teritoriale. Ca rezultat s-au format 8 operatori regionali (S.A. „Servicii comunale Florești”, S.A. „Apă-Canal Leova”, S.A. „Apă-Termo Ceadâr-Lunga”, S.A. „Regia Apă-Canal Orhei”, S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”, S.A. „Amen-Ver Hîncești”, S.A. „Apă-Canal Nisporeni”, S.A. „Apă-Canal Cahul”), la care se adaugă operatorul din municipiul Chișinău (S.A. „Apă-Canal Chișinău”). De exemplu, operatorul din Florești (S.A. „Servicii comunale Florești”) operează în 34 de localități din raioanele Florești, Șoldănești și Soroca. Autoritățile administrației publice locale din raioanele Drochia, Edineț, Rîșcani, Fălești, Călărași, Ungheni și Criuleni au demarat procesul de regionalizare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare. Celelalte raioane se află la diferite etape de implementare a regionalizării serviciului de alimentare cu apă și de canalizare.

Pentru o bună parte din raioanele țării sunt necesare campanii de informare a autorităților publice locale privind politica națională de dezvoltare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, în scopul creării operatorilor regionali, puternici din punct de vedere tehnic și economic, capabili să implementeze proiecte mari de investiții și să îmbunătățească calitatea serviciilor acordate consumatorilor.

În sectorul alimentare cu apă și sanitație există o insuficiență de acte normative și standarde conforme celor Uniunii Europene, inclusiv pentru sistemele mici din mediul rural. Acest sector, actualmente, se bazează, în mare parte, pe norme și reguli în construcții (NRC, SNiP și standarde de stat STAS, GOST), care au fost elaborate și aplicate în fosta Uniune Sovietică. Aceste acte sunt depășite și determină investiții capitale și costuri operaționale majorate, infrastructura devenind supradimensionată.

Resursele de apă, după cantitate și calitate, influențează direct sectorul de alimentare cu apă și sanitație. Este necesar de a modela balanța resurselor de apă disponibile pe teritoriul Republicii Moldova și celor transfrontaliere, care va contribui la înțelegerea eventualelor deficite de apă pentru viitoarele traiectorii de dezvoltare a sectorului, în ceea ce privește securitatea apei, fiabilitatea sezonieră a alimentării cu apă și a disponibilității acesteia, care poate fi o constrângere limitatoare.

Politicile sectorului sunt bazate pe angajamentele naționale și internaționale ale țării și necesită dezvoltarea rapidă a acestui sector. Aceste angajamente necesită elaborarea standardelor mult mai ridicate ale serviciilor de apă și sanitație. Unul din aceste standarde prezintă sistemul de reglementare economică a sectorului de alimentare cu apă și sanitație, care este slab dezvoltat în Republica Moldova. Reglementarea economică poate fi definită ca un set de reguli, proceduri, practici, instituții, standarde și norme ce stabilesc, controlează și aplică aspecte economice (tarife, standarde de servicii) ale sectorului de alimentare cu apă și sanitație, care îndeplinesc obiectivele stabilite în politica națională.

Republica Moldova a întreprins măsuri importante pentru dezvoltarea sistemului de management economic în sectorul dat prin adoptarea Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, a fost creat organul de reglementare prin Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) cu atribuțiile respective. Cu toate acestea, este necesar de a dezvolta un pachet de documente de referință pentru introducerea și crearea instrumentelor economice de reglementare a sectorului de alimentare cu apă, precum și pentru îmbunătățirea managementului serviciilor și pentru gestionarea eficientă a resurselor de apă.

b) Planificarea și dezvoltarea sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare în vederea creșterii nivelului accesului populației la servicii de calitate înaltă

Autoritățile administrației publice centrale vor identifica surse financiare pentru dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare, inclusiv din bugetul de stat.

Responsabilitatea realizării investițiilor în sectorul de alimentare cu apă și sanitație revine autorităților publice locale, care vor lua toate măsurile necesare pentru modernizarea, optimizarea și dezvoltarea infrastructurii locale și îmbunătățirea fiabilității furnizării și calității serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație.

Având în vedere capacitatea financiară redusă a acestora, este necesar să se realizeze o planificare riguroasă a investițiilor pe termen mediu și lung prin elaborarea programelor de investiții pe termen scurt și mediu, coordonate cu planurile de urbanism și amenajare a teritoriului, strategiile de dezvoltare socioeconomice, în conformitate cu procesul bugetar și normativ, precum și cu obligațiile internaționale ale Republicii Moldova în domeniul alimentării cu apă și sanitației, al protecției mediului etc.

Se vor promova sistemele integrate/centralizate de alimentare cu apă într-o abordare raională/regională, iar cele de canalizare pe baza aglomerărilor calculate, în scopul de a optimiza costurile de investiții și cele de operare induse de asemenea investiții. Pentru a realiza acest lucru, unitățile administrativ-teritoriale se vor grupa și vor dezvolta un program de investiții comun, pe termen lung, pentru dezvoltarea sectorului de alimentare cu apă și sanitație.

Ținta pentru perioada 2020-2024 privind acoperirea cu infrastructura de alimentare cu apă și de canalizare/sanitație pentru zona urbană va constitui 80% și pentru zona rurală 75%.

c) Armonizarea legislației naționale în sectorul de alimentare cu apă și sanitație în conformitate cu standardele comunitare și angajamentele internaționale

Se vor iniția măsuri de îmbunătățire, revizuire și reglementare a cadrului legal pentru activitatea serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare prin introducerea unor principii europene de management și consolidarea responsabilităților autorităților publice locale și centrale în vederea asigurării unor servicii publice de calitate.

Problemele existente în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare necesită soluții urgente, precum și elaborarea regulilor și măsurilor pentru îmbunătățirea acestora, prin:

- elaborarea și/sau revizuirea actelor normative și de reglementare pentru armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, asigurarea respectării altor obligații internaționale ale țării (inclusiv Agenda 2030 la Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 6 și Acordul de la Paris privind schimbările climatice);

- modificări legislative în vederea implementării politicii de regionalizare a sectorului, astfel încât asociațiile unităților administrativ-teritoriale și operatorii regionali să fie constituiți, să-și poată desfășura activitatea în baza unor proceduri simple și unitare, atât din punctul de vedere instituțional, cât și al modului de delegare a gestiunii serviciului și a competențelor cu care asociațiile au fost împuternicite;

- dezvoltarea instrumentelor economice pentru gestionarea și susținerea obiectivelor documentelor de politici din sectorul alimentare cu apă și sanitație și sprijinul social acordat grupurilor vulnerabile și marginalizate de consumatori pentru a asigura accesul echitabil la apă potabilă sigură și la un preț accesibil ca drept fundamental al omului;

- aplicarea principiilor „poluatorul plătește” și „utilizatorul plătește” pentru protejarea ecosistemelor naturale, a resurselor de apă și a sănătății publice.

V. MĂSURILE NECESARE PENTRU ATINGEREA OBIECTIVELOR ŞI REZULTATELOR ÎN VEDEREA DEZVOLTĂRII DOMENIULUI ALIMENTĂRII CU APĂ ŞI SANITAŢIEI

1. Măsuri de întărire a cadrului legal şi a capacităţii instituţionale în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei

Republica Moldova îşi respectă angajamentele privind armonizarea legislaţiei naţionale la legislaţia comunitarăîn conformitate cu Acordul de Asociere, după care va implementa şi monitoriza convenţiile internaţionale ratificate cu relevanţă pentru domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

Pentru a stimula domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei, accentul în îmbunătăţirea cadrului de reglementare va fi pus pe armonizarea Directivei Cadru Apa 2000/60/CE, Directivei 91/271/CEE cu privire la tratarea apei uzate urbane şi Directivei 98/83/CE privind calitatea apei destinată consumului uman, prin elaborarea şi adoptarea prezentei Strategii, legii privind serviciile publice de alimentare cu apă şi sanitaţie, actelor secundare la Legea Apelor nr.272 din 23 decembrie 2011 şi altor acte legislative.

Standardele şi normele tehnice din domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei vor fi revizuite,

adaptate şi actualizate pentru a asigura abordări îmbunătăţite pentru proiectarea, construcţia şi operarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie, a serviciilor şi echipamentelor din domeniile identificate ca fiind critice prin generarea unor costuri inutile, după cum urmează:

a) standardele şi normele de proiectare a infrastructurii sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie;

b) standardele de calitate şi normele tehnice pentru calitatea apei;

c)sistemele de management al calităţii pentru produsele/serviciile oferite de companiile de operare a serviciilor de apă şi canalizare.

Provocarea principală pentru domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei este legată de îmbunătăţirea şi întărirea capacităţii existente la nivelul instituţiilor guvernamentale pentru:

a) planificarea şi programarea în mod coerent şi etapizat a dezvoltării unei infrastructuri de alimentare cu apă şi sanitaţie îmbunătăţite pentru toate comunităţile, pe baza unor criterii de selectare bine definite şi transparente, incluzînd implicarea comunităţilor beneficiare;

b) mobilizarea resurselor de finanţare naţionale şi internaţionale adecvate pentru investiţiile în infrastructura de alimentare cu apă şi sanitaţie, o bună coordonare între instituţiile guvernamentale şi structurile subordonate şi autorităţile publice locale;

c) coordonarea monitorizării progresului generat de investiţiile în infrastructură pentru a verifica dacă acestea corespund obiectivelor Strategiei şi altor obiective de dezvoltare socio-economică generală;

d) întărirea capacităţii operatorilor de apă-canal, prin consolidarea acelora care sînt eficienţi, pentru furnizarea unor servicii de alimentare cu apă potabilă şi sanitaţie la parametrii adecvaţi de calitate şi la preţuri acceptabile, care în acelaşi timp să asigure recuperarea costurilor şi să permită continuarea activităţii.

Pentru a asigura o dezvoltare coerentă şi adecvată a investiţiilor în acest domeniu este necesar de a întări capacitatea organului central al administraţiei publice, prin crearea unei unităţi de coordonare şi monitorizare a proiectelor din domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

În vederea îmbunătăţirii capacităţii de absorbţie a fondurilor în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie va fi promovată instruirea şi dezvoltarea capacităţii profesionale a tuturor actorilor acestui domeniu.

Este necesară înfiinţarea unui organism de reglementare a serviciilor publice de alimentare cu apă şi sanitaţie în cadrul ANRE, prin extinderea domeniului de activitate al acestei autorităţi, cu următoarele atribuţii:

a)stabilirea reglementărilor, luarea deciziilor şi elaborarea recomandărilor referitoare la funcţionarea domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei;

b) acordarea licenţei de operare pentru companiile apă-canal pe baza unei documentaţii care să stabilească modalitatea de îmbunătăţire a ţintelor financiare şi tehnice, planurile de afaceri, bilanţurile contabile etc.;

c)monitorizarea procesului de stabilire a tarifelor şi avizarea acestora, pentru a asigura un echilibru optim între nevoile pentru modernizarea reţelelor şi calitatea serviciilor oferite;

d) efectuarea controalelor în scopul monitorizării și verificării activității operatorilor titulari de licențe, în scopul asigurării respectării legislației existente în domeniul reglementării sectorului de alimentare cu apă și de canalizare.

Reglementarea economică a sectorului de alimentare cu apă și sanitație poate fi definită ca un ansamblu de reguli, proceduri, practici, instituții, standarde și norme care stabilesc, controlează și aplică aspecte economice (tarife, standarde de servicii) ale sectorului. Întrucât sistemul de alimentare cu apă și sanitație centralizat este un monopol natural, reglementarea economică a sectorului este necesară fie prin contract (de exemplu, acorduri de parteneriat public-privat încă nefolosite), fie de către un organism de reglementare competent (adică un autor de reglementare profesională). Republica Moldova a făcut pași importanți pentru dezvoltarea sistemului de reglementare economică al sectorului prin adoptarea Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, prin care s-a creat în 2014 Agenția Națională de Reglementare în Energică. Cu toate acestea, instrumentele economice de reglementare (IER) fiabile nu sunt doar o instituție de reglementare, ci include multe alte aspecte:

- eficiența economică, adică utilizarea rațională a resurselor pentru cele mai bune rezultate;

- recuperarea costurilor, adică generarea de venituri pentru acoperirea costurilor de exploatare, administrative și de întreținere;

- deservirea egală a tuturor clienților, excluderea cazurilor de abuz de poziție într-un monopol natural;

- stabilitatea financiară, adică minimizarea fluctuațiilor cantității de venituri;

- conservarea și utilizarea eficientă a resurselor naturale prin utilizarea stimulentelor economice și ecologice adecvate;

- orientarea socială a serviciilor de alimentare cu apă și sanitație fără transformarea întreprinderilor apă-canal în organisme de protecție socială;

- excluderea mandatelor nefondate în domeniile protecției mediului, serviciilor publice și sferei sociale;

- simplitatea și claritatea.

Pentru a obține rezultatele de mai sus, trebuie să se asigure:

- gestionarea adecvată a organismului de reglementare;

- integrarea corespunzătoare a tuturor componentelor IER, coordonarea activităților acestora și comunicarea dintre acestea.

Autorităţile administraţiei publice locale se vor asocia în structuri inter-comunitare, în scopul dezvoltării în comun a serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie. Aceste acorduri vor include documente de planificare pe termen lung, programe de investiţii, indicatori de performanţă ai serviciilor, registre de pasive şi active.

Întreprinderile apă-canal se vor reorganiza, îşi vor extinde aria de prestare a serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie către alte unităţi administrativ-teritoriale, devenind modele de întreprinderi viabile economic. Procesul va fi facilitat şi accelerat printr-o politică ce va condiţiona clar accesul operatorilor la finanţarea din surse interne şi internaţionale de: a) atingerea unor

standarde manageriale minime (plan de afaceri anual şi verificarea performanţei) şi a performanţei operaţionale (calitatea serviciilor şi declaraţia privind raportul pozitiv dintre profit şi pierderi), astfel încît să fie eligibili pentru eliberarea licenţei de operare de către organismul de reglementare; b) dorinţa de a fuziona cu alţi operatori de apă.

Va fi promovată participarea activă a publicului la supravegherea prestării serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie în ceea ce priveşte: a) finanţarea infrastructurii publice a sectoarelor de alimentare cu apă şi sanitaţie din zonele urbane şi rurale; b) cererea pentru creşterea eficienţei serviciilor, ceea ce va conduce către necesitatea agregării operatorilor; c) participarea sectorului privat la furnizarea serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie; d) accesibilitatea serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie pentru comunităţile beneficiare.

Vor fi consolidate capacităţile organului central al administraţiei publice în domeniul mediului privind gestionarea resurselor de apă utilizate în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei prin:

instituirea managementului integrat al resursei de apă, care prevede: a) coordonarea diferitelor cerinţe de apă pentru menţinerea echilibrului economico-social şi distribuirea ei adecvată între diversele sectoare (agricultură, industrie); b) alimentarea cu apă şi sanitaţia şi sănătatea ecosistemelor; c) inventarierea resurselor de apă care pot fi utilizate în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie pe baza unor planuri de management la nivel de districte ale bazinelor hidrografice; d) introducerea planurilor de siguranţă a apei ca instrument de management preventiv de la captare la consumator;

protejarea resursei de apă împotriva ameninţărilor schimbărilor climatice în concordanţă cu măsurile cuprinse în Strategia naţională privind adaptarea la schimbările climatice, adaptarea infrastructurii sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie la resursa de apă existentă atît din punct de vedere calitativ, cît şi din punct de vedere cantitativ şi la posibilele evenimente extreme de secetă sau inundaţii;

încurajarea cercetării aplicative naţionale în următoarele domenii prioritare pentru sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie: a) tehnologii de tratare la un cost scăzut acceptabil pentru apa subterană poluată, în scopul reducerii necesităţii de a construi apeducte lungi pentru localităţile amplasate departe de cele două rîuri principale, Nistru şi Prut; b) tehnologii ecologice la un cost scăzut pentru epurarea apelor uzate de tipul zonelor umede construite; c) sisteme de sanitaţie individuale sau comunale ieftine, eficiente, curate, uşor de întreţinut.

2. Dezvoltarea infrastructurii în domeniul

alimentării cu apă şi sanitaţiei în localităţile

Republicii Moldova

Pentru a elabora o listă de proiecte privind alimentarea cu apă şi sanitaţia gata să fie finanţate, procesul de planificare a infrastructurii va fi susţinut de o planificare generală la nivel regional/raional printr-un plan regional/ raional, care vor fi avizate de organul central al administraţiei publice în domeniul mediului.

Proiectarea şi construcţia oricărei infrastructuri de alimentare cu apă şi sanitaţie va fi precedată de un studiu de fezabilitate, care va documenta aspectele tehnice, financiare, economice, instituţionale, impactul asupra mediului şi viabilitatea investiţiei propuse.

Autorităţile administraţiei publice locale, respectiv regionale, sînt responsabile de întocmirea şi aprobarea planului de alimentare cu apă şi sanitaţie şi a studiilor de fezabilitate, care vor fi

elaborate în baza unui ghid aprobat de către organul central de specialitate al administraţiei publice. Planurile de alimentare cu apă şi sanitaţie şi studiile de fezabilitate pot fi elaborate de persoane juridice specializate, care deţin licenţa de executare a unor astfel de lucrări, la cererea autorităţilor administraţiei publice responsabile.

Elaborarea şi implementarea unui proiect de infrastructură pentru sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie trebuie să beneficieze de a) angajamentul preliminar al comunităţilor şi al companiilor de apă vizate pentru acoperirea costului serviciilor care urmează să fie prestate (acord sau contract privind tarifele serviciilor) şi b) asigurarea tuturor fondurilor necesare pentru întreaga investiţie (angajament de finanţare multianuală pentru sursele de finanţare locale şi angajamentul de finanţare al donatorilor străini, acolo unde este cazul).

Investiţiile pe termen mediu incluse în această Strategie se axează atît pe zonele urbane, cît şi pe cele rurale, după cum urmează: a) alimentarea cu apă: investiţii în reabilitarea captărilor de apă, staţiilor de tratare a apei brute, staţiilor de pompare şi reţelelor de distribuţie, extinderea reţelelor existente de distribuţie a apei potabile; b) apa uzată: reabilitarea/modernizarea staţiilor de epurare şi extinderea reţelei de canalizare.

Investiţiile pe termen lung se vor baza pe analiza şi evaluarea situaţiei existente, prognozele referitoare la debitele de apă potabilă şi apă uzată, comparaţia cu ţintele naţionale şi regionale/raionale, analiza opţiunilor şi strategiilor regionale/ locale.

O estimare a infrastructurii de alimentare cu apă şi sanitaţie include următoarele acţiuni:

apă potabilă 2018 – a) conectarea a 61957 persoane noi; b) reabilitarea unui număr de 42 staţii de tratare a apei în scopul potabilizării; c) construirea a 9 staţii noi de tratare a apei; d) reabilitarea a 890 km reţea; e) construirea a 508 km de reţea nouă;

apă potabilă 2028 – a) conectarea a 652892 persoane noi; b) construirea a 344 staţii noi de tratare a apei;

apă uzată 2018 – a) conectarea a 101077 persoane noi; b) reabilitarea unui număr de 29 staţii de epurare a apei uzate; c) construirea a 20 staţii noi de epurare a apei; d) reabilitarea a 511 km de reţea de canalizare; e) construirea a 566 km de reţea de canalizare nouă;

apă uzată 2028 – a) conectarea a 652892 persoane noi; b) construirea a 1.959 km de reţea de canalizare nouă. (Sursa: estimările experţilor din cadrul proiectului Asistenţă Tehnică a PSPS. Rapoartele Tehnice)

În zonele rurale, comunele şi satele vor fi grupate după mărime, deoarece necesităţile lor sînt foarte diferite. Comunele care au o populaţie de peste 7.000 de locuitori sînt asimilate oraşelor de mărime medie, iar cele cu peste 5.000 de locuitori – oraşelor de mărime mică. Prin urmare, acolo unde nu există sisteme de alimentare cu apă şi canalizare, investiţiile pentru construirea unor sisteme noi centralizate de alimentare cu apă şi canalizare, inclusiv staţiile de epurare a apei uzate, se vor calcula pe baza celor mai ieftine şi sigure soluţii.

Toate entităţile asimilate unui consum public, cum sînt grădiniţele, şcolile, spitalele, centrele comerciale vor fi în mod obligatoriu conectate atît la infrastructura de alimentare cu apă, cît şi la canalizare. Pentru localităţile urbane, orice dezvoltare a unei infrastructuri noi de alimentare cu apă potabilă va fi însoţită de infrastructura pentru apă uzată. Pentru localităţile rurale, dezvoltarea unei infrastructuri noi de alimentare cu apă potabilă va fi însoţită de orice alternativă adecvată de infrastructură pentru sanitaţie. Zonele umede construite pot fi considerate ca o alternativă pentru tratarea apei uzate, în special în mediul rural, pe baza unor studii fundamentate din punct de vedere

tehnic şi financiar.

Conform Directivei 91/271/CEE „o aglomerare” este o zonă în care populaţia şi/sau activităţile economice sînt suficient de concentrate pentru a face posibilă colectarea apelor reziduale urbane şi dirijarea lor spre o staţie de epurare sau spre un punct final de evacuare. O investiţie într-un astfel de sistem poate fi suportată doar în cazul în care generează suficiente venituri pentru a acoperi toate costurile sistemului. Veniturile generate de o investiţie sînt în funcţie de concentraţia locuitorilor şi/sau activităţilor economice din zona respectivă. Prin urmare, extinderea geografică maximă a unei aglomerări nu poate fi mai mare decît zona în care investiţia ar fi suportabilă din veniturile celor din zonă care pot să plătească. Aşezările care respectă această constrîngere sînt „aglomerări” în ceea ce priveşte implementarea Directivei.

La estimarea necesarului de investiţii pentru prima perioadă, 2014-2018, au fost luate în considerare tendinţele demografice anuale ale populaţiei şi evaluată situaţia referitoare la infrastructura existentă în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, avîndu-se în vedere ţinta de conectare a numărului populaţiei, în funcţie de resursele financiare estimate real pentru a fi investite în sector. Din cauza resurselor financiare limitate, investiţiile vor fi alocate în mod prioritar comunităţilor urbane mari unde deja există reţele care trebuie să fie renovate şi extinse, prin aceasta acoperind într-un termen relativ scurt un număr mai mare de populaţie care va avea acces la servicii de calitate.

Necesarul de investiţii include costurile de proiectare şi planificare, costul materialelor, echipamentului, precum şi costul lucrărilor de construcţie, inclusiv al operării sistemelor publice. În costurile totale nu este inclus costul conectării în casă, care va rămîne un cost privat, precum se practică în ţările vecine şi în statele membre ale UE.

Planificarea şi îmbunătăţirea infrastructurii de alimentare cu apă şi sanitaţie se va baza pe următoarele abordări:

a) elaborarea planurilor de alimentare cu apă şi sanitaţie necesară în fiecare comunitate, împreună cu o metodologie de stabilire a priorităţilor;

b) elaborarea unui plan operaţional pe termen scurt, mediu sau lung de investiţii în domeniu în vederea mobilizării resurselor financiare necesare pentru planificarea investiţiilor, ce va fi inclus în Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) conform priorităţilor stabilite în planurile disponibile şi în planurile de dezvoltare regională şi raională;

c) elaborarea studiilor de fezabilitate pentru comunităţile cu o infrastructura definită ar fi o prioritate în planul pe termen scurt, mediu sau lung de investiţii în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie;

d) examinarea posibilităţii creării unui fond de co-finanţare pentru infrastructura de alimentare cu apă şi sanitaţie, care să fie gestionat/exploatat de către administraţiile locale planuri de alimentare cu apă şi sanitaţie, studii de fezabilitate, proiecte tehnice şi documentaţii de licitaţie;

e) aprobarea proiectului de investiţie în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie pe baza recomandărilor studiilor de fezabilitate şi a identificării, mobilizării şi angajării surselor de finanţare interne sau internaţionale;

f) elaborarea proiectului detaliat, specificaţiilor tehnice;

g) organizarea unei licitaţii transparente şi atribuirea contractului de achiziţii, lucrări şi servicii pentru realizarea construcţiei, luîndu-se în considerare condiţiile impuse în caietul de sarcini de

către finanţator.

Infrastructura centralizată de alimentare cu apă și de canalizare pentru zonele urbane și rurale (totalul necesar și consumul zilnic maxim de apă și volumul de deversare a apelor reziduale) va fi planificată pe baza cererii de apă obținute din rezultatele de calcul din Studiul de fezabilitate. Calculele trebuie efectuate pe baza actelor normative aprobate de autoritatea administrației publice centrale responsabilă de domeniul proiectare și construcție. Varianta optimă a soluțiilor propuse pentru dezvoltarea infrastructurii este determinată de cea mai mică valoare a costurilor reduse, luând în considerare costurile resurselor materiale, costul forței de muncă, energia electrică și combustibilul, precum și posibilitatea reducerii acestora atât în timpul construcției, cât și în timpul perioadei de funcționare. Calculul tuturor costurilor pentru crearea și funcționarea sistemelor ar trebui să se bazeze pe consecințele probabile ale impactului sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare asupra mediului și duratei de viață a infrastructurii.

Criteriile de prioritizare vor include:

a) reducerea mortalităţii populaţiei prin boli posibil asociate apei, în special pentru grupurile vulnerabile;

b) atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în ceea ce priveşte domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei prin creşterea acoperirii populaţiei cu servicii de alimentare cu apă potabilă sigură şi sanitaţie adecvată;

c) stoparea/reducerea deteriorării infrastructurii care deserveşte în prezent un număr mare de locuitori şi îmbunătăţirea eficienţei sistemelor existente prin reabilitarea lor adecvată;

d) reducerea semnificativă a deversării de apă poluată în corpurile de apă utilizate ca surse de apă potabilă pe plan intern sau în context transfrontalier;

e) analiza opţiunilor care să permită compararea soluţiilor tehnice locale versus cele care depăşesc graniţele unui raion;

f) interesul şi angajamentul administraţiilor publice raionale şi al celor locale subordonate pentru investiţii în infrastructura de alimentare cu apă şi sanitaţie.

Vor fi stabilite şi aprobate următoarele criterii-cadru pentru proiect:

a) interes şi angajament din partea comunităţii(lor) vizate;

b) disponibilitatea datelor credibile despre situaţia resurselor de apă şi a infrastructurii existente;

c) disponibilitatea unor studii recente, care să permită planificarea şi dezvoltarea sectorului;

d) capacitatea comunităţilor vizate de a-şi mobiliza propriile resurse financiare, dar şi alte resurse, pentru implementarea proiectelor;

e) voinţa comunităţilor de a accepta creşterea tarifelor, astfel încît să acopere cheltuielile;

f) voinţa întreprinderilor de apă-canal de a se reorganiza şi a-şi extinde aria de prestare a serviciului de alimentare cu apă şi sanitaţie pentru a-şi îmbunătăţi eficienţa.

Infrastructura de alimentare cu apă se va planifica pe baza necesarului de apă, a tendinţelor şi

proiecţiilor, astfel:

zonele urbane – 160 l/om/zi debit total necesar şi respectiv 280 l/om/zi debit maxim zilnic;

zonele rurale – 50 l/om/zi debit total necesar şi respectiv 181 l/om/zi debit maxim zilnic.

Infrastructura de apă uzată în sistem centralizat se va planifica pe baza următoarelor criterii pentru stabilirea debitelor şi încărcărilor:

volumul de apă uzată menajeră pentru localităţile ≤ 10.000 echivalent-locuitor: 135 l/om/zi pentru zonele urbane şi 75 l/om/zi pentru zonele rurale;

volumul de apă uzată menajeră pentru localităţile > 10000 echivalent- locuitor: 160 l/om/zi;

factorul de restituţie a apei uzate menajere, exprimat ca raport între consumul de apă şi producţia de apă uzată: 100%;

coeficientul maxim de variaţie, definit ca raportul dintre debitul zilnic şi debitul maxim orar: 1/10.

(Echivalent-locuitor înseamnă încărcarea organică biodegradabilă cu o cerere biochimică de oxigen în cinci zile (CBO_5) de 60 grame de oxigen pe zi). (Sursa: estimările experţilor din cadrul proiectului Asistenţă Tehnică a PSPS. Rapoartele Tehnice)

Metodologia şi ipotezele de calcul privind proiecţiile socio-economice ale debitelor specifice de apă potabilă şi debitelor şi încărcărilor pentru apa uzată vor fi stabilite în conformitate cu legislaţia UE şi bunele practici internaţionale, pe baza ultimelor date publicate de Biroul Naţional de Statistică al Republicii Moldova.

Pentru comunităţile rurale cu mai puţin de 2.000 de locuitori, care nu îşi pot permite operarea unui sistem centralizat, se vor construi sisteme individuale descentralizate de sanitaţie. Aceste facilităţi trebuie să fie acceptate în cultura locală, motiv pentru care se recomandă organizarea unor campanii de conştientizare şi instruire a populaţiei, ca elemente cheie în adoptarea acestor soluţii alternative.

Proiectele de infrastructură în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei vor fi elaborate pe baza planurilor de alimentare cu apă şi sanitaţie şi studiilor de fezabilitate, ca parte a SMI: a) lista lungă a proiectelor în curs de pregătire, aflate în diverse etape ale ciclului lor de evoluţie; b) lista scurtă a proiectelor care sînt pregătite pentru finanţare şi implementare.

Evaluarea în cadrul elaborării planurilor de alimentare cu apă şi sanitaţie şi studiilor de fezabilitate a impactului infrastructurii de alimentare cu apă şi sanitaţie asupra mediului şi calităţii vieţii oamenilor va fi bazată pe analiza unor indicatori pe parcursul etapelor de construcţie şi operare.

3. Cerinţe privind îmbunătăţirea serviciilor

în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei

Facilitarea şi accelerarea procesului de dezvoltare a companiilor de apă-canal constă în: a) regionalizarea prestării serviciului de alimentare cu apă şi sanitaţie; b) existenţa unei licenţe de operare emise de organismul de reglementare.

Ţinta intermediară o reprezintă crearea unor companii regionale, care să furnizeze servicii de alimentare cu apă şi canalizare pentru cel puţin 100 000 de locuitori, cu un prag de excludere a comunităţilor cu mai puţin de 5 000 de persoane în cazul canalizării şi de 500 de persoane în cazul conectării la alimentarea cu apă potabilă.

Scopul final al regionalizării îl reprezintă crearea a 3-5 companii regionale, care să furnizeze servicii de alimentare cu apă şi sanitaţie pentru întreaga populaţie din Republica Moldova, cu excepţia satelor mici.

Condiția principală pentru îmbunătățirea organizării serviciilor publice este scara eficace din punctul de vedere economic al activităților operatorului, luând în considerare sursele existente de alimentare cu apă, infrastructura de alimentare cu apă și canalizare, instalațiile de sanitație și diviziunea administrativ-teritorială a țării.

Zonele optime de servicii pentru astfel de operatori vor fi determinate ținând seama de metodologia stabilită pentru determinarea „aglomerărilor” și a zonelor sensibile corespunzătoare, precum și de faptul că, din punct de vedere istoric, în Republica Moldova, serviciile de alimentare cu apă și de canalizare sunt integrate pe verticală (adică furnizate de același operator).

În același timp, activitățile companiilor regionale pot fi completate de operatori privați mici, care operează în cadrul modelului de parteneriat public-privat și altele.

„Regionalizarea” serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare se va desfășura, în principal, pe baza și cu ajutorul stimulentelor economice și fiscale, cu excepția cazurilor în care „regionalizarea” este o necesitate imperioasă cauzată de prezența unei singure surse de alimentare cu apă sau a tehnologiilor specifice ale sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare sau a altor motive temeinice.

Autoritățile administrației publice centrale și locale vor oferi consultanță, conform competențelor, pentru implementarea prezentei Strategii în scopul aplicării principiului „regionalizării”, inclusiv: i) inventarierea și evaluarea tehnică a activelor fixe; ii) înregistrarea de stat a dreptului la proprietate la aceste fonduri; iii) crearea unui cadru normativ și de reglementare pentru delegarea gestionării fondurilor fixe operatorilor serviciului de alimentare cu apă și de canalizare; iv) pregătirea unui pachet de acte de standard pentru acești operatori, inclusiv un set de indicatori de performanță etc.

Evaluarea activităților operatorilor va fi realizată pe baza unui sistem unic de indicatori de performanță (analiza comparativă/benchmarking), stabilit la nivel național, ținând cont de practica internațională, în interesul autorităților publice, care deleagă gestiunea serviciului, precum și informarea publicului, Guvernului Republicii Moldova cu privire la performanța operatorilor și a sectorului de alimentare cu apă și sanitație, în general.

4. Dezvoltarea SMI în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei

SMI va furniza managerilor din organul central al administraţiei publice în domeniul mediului şi factorilor de decizie din alte ministere şi agenţii informaţii complete pentru planificarea strategică, programarea şi monitorizarea investiţiilor în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

SMI se va construi pe baza datelor furnizate de sistemele operaţionale suport administrate de diverse agenţii sau compartimente responsabile din cadrul altor ministere care se ocupă cu investiţiile în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, care colectează zilnic şi procesează datele

brute.

Realizarea prezentei Strategii de alimentare cu apă şi sanitaţie şi a Planului de acţiuni pentru implementarea ei va fi susţinută de SMI din organul central al administraţiei publice în domeniul mediului. În cadrul SMI, organul central poate să includă şi alte baze de date din sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, deţinute de asociaţii profesionale.

Dezvoltarea SMI pentru a susţine implementarea Strategiei, ca un sistem de management al informaţiei referitoare la infrastructură, va avea trei funcţii principale: a) programarea investiţiilor strategice; b) elaborarea şi administrarea proiectelor de alimentare cu apă şi sanitaţie propuse spre finanţare; c) monitorizarea implementării Strategiei.

Se va stabili setul de date, scorurile şi criteriile pentru prioritizarea proiectelor şi procedurilor de raportare ale SMI pentru proiectele de alimentare cu apă şi sanitaţie pregătite pentru finanţare, precum şi în vederea urmăririi execuţiei lor.

SMI poate avea propriul modul GIS sau poate trimite informaţiile colectate într-un sistem GIS cu acoperire naţională, coordonat cu iniţiativa e-Guvernare şi cu alte sisteme GIS guvernamentale ca, de exemplu, cel pentru cadastru.

Structura bazei de date propusă va fi compatibilă cu conceptul Sistemului de Informaţii privind Apa din Europa (WISE), care conţine date relevante despre resursele de apă şi managementul acestora la nivel european, şi va fi în conformitate cu cerinţele Directivei INSPIRE şi cu Iniţiativa SEIS (Sistem de informaţii privind utilizarea în comun a datelor de mediu).

VI. ESTIMAREA IMPACTULUI ŞI COSTURILOR FINANCIARE ŞI NON-FINANCIARE AFERENTE IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Beneficiile care derivă din furnizarea serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie de bază ca, de exemplu, cele asociate atingerii Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, sînt mari şi depăşesc cu mult costurile, avînd în vedere că beneficiile generate la nivel global reprezintă un raport cost/beneficiu de 7 la 1 dolari SUA. Un astfel de raport face ca rata internă de rentabilitate a proiectelor de alimentare cu apă şi sanitaţie să fie foarte atractivă. Dezvoltarea infrastructurii de alimentare cu apă şi sanitaţie într-o ţară cu resurse financiare puţine cum este Republica Moldova poate fi o investiţie care generează un retur economic ce depăşeşte orice alt tip de investiţie publică, reprezentînd astfel alocarea optimă a capitalului public care trebuie investit.

Infrastructura de apă şi servicii implică atît costuri recurente, cît şi costuri de capital, ceea ce necesită mecanisme separate de finanţare.

Costul total al implementării Strategiei pentru toate localităţile ţării, inclusiv cele mai mici localităţi rurale, este de aproximativ 2,04 miliarde EUR, care în termeni reali sînt distribuiţi în 998 milioane EUR pentru alimentarea cu apă potabilă şi 1,04 miliarde EUR pentru managementul apei uzate. Aceste investiţii sînt inaccesibile pentru Republica Moldova, din punct de vedere atît al mobilizării resurselor şi capacităţii de absorbţie în viitorul previzibil al implementării Strategiei, anul 2028, cît şi al recuperării costului de operare şi întreţinere de către beneficiari, în principal de către populaţia din mediul rural.

Estimarea investiţiilor de capital pentru implementarea Strategiei, bazată pe un scenariu realist, indică asupra faptului că în perioada 2014-2030 sînt necesare aproximativ 705 milioane EUR

(echivalate în moneda naţională), din care 194 milioane EUR ar trebui investite în primii cinci ani (2014-2018).

Efortul privind investiţiile propuse a fost estimat pe baza unor ipoteze realiste privind posibilităţile de mobilizare a fondurilor interne şi externe. Acest lucru înseamnă că progresul pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului nu a fost considerat ca un criteriu primar de definire a ţintelor pentru investiţiile în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie. Un volum mai mare de investiţii va genera şi costuri de operare crescute, ceea ce va necesita rezolvarea dezechilibrelor financiare dintre investiţiile de capital şi celelalte costuri din ciclul de viaţă al proiectelor din sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie.

Pentru atingerea scopurilor stabilite este necesară explorarea tuturor opţiunilor existente pentru crearea unui cadru viabil în vederea finanţării şi susţinerii investiţiilor în domeniul apei şi sanitaţiei.

În ultimii cinci ani, suportul guvernamental din surse interne nu a depăşit 1%. Luînd în considerare importanţa sectorului alimentare cu apă şi sanitaţie ca precursor al dezvoltării socio-economice a ţării, se recomandă ca după primii cinci ani de implementare a Strategiei, începînd din 2019, suportul bugetar pentru sector să crească pînă la 1,2% din veniturile bugetului de stat şi bugetelor locale pentru următorii cinci ani, cu o creştere viitoare graduală la fiecare cinci ani.

Donatorii străini vor continua să joace un rol important în finanţarea investiţiilor de capital în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie. În acest context, în scopul unei gestionări mai bune a resurselor financiare disponibile pentru finanţarea programelor sectoriale, se impune necesitatea direcţionării sprijinului financiar oferit de donatori prin sistemul bugetului public naţional.

Totodată, este necesară întreprinderea unor măsuri ce ţin de cadrul legal, instituţional etc., care ar permite crearea mediului favorabil pentru creşterea capacităţii de absorbţie a investiţiilor.

La determinarea surselor de finanţare a investiţiilor, vor fi luate în considerare următoarele principii:

a) toate intrările financiare planificate din tarife, taxe şi transferuri trebuie evaluate în raport cu costurile pe etapele ciclului de proiect pentru a garanta că fondurile şi veniturile din tarife sînt disponibile pentru acoperirea serviciilor furnizate;

b) pentru a permite acest lucru, informaţiile despre costurile pentru ciclul de viaţă trebuie să fie disponibilizate din ce în ce mai mult de către companiile de apă-canal în scopul dezvoltării monitorizării sectorului. Planificarea financiară şi bugetarea trebuie să fie fundamentate pe informaţii referitoare la costuri, care să înlocuiască ipotezele şi prognozele;

c) este necesar suportul Guvernului pentru a introduce mecanisme financiare şi pentru a finanţa adecvat etapa post-construcţie, atît pentru operatori, cît şi pentru autorităţile publice locale, în special în vederea obţinerii unor împrumuturi avantajoase, care să permită menţinerea capitalului.

Conceptul recuperării sustenabile a costului serviciilor include trei caracteristici principale:

a) o combinaţie adecvată a tarifelor, taxelor şi transferurilor (3T) pentru a finanţa costurile recurente şi capitale şi pentru a impulsiona alte forme de finanţare;

b) previzibilitatea subvenţiilor publice pentru a facilita investiţiile (planificarea);

c) politici tarifare care să facă serviciile accesibile tuturor, inclusiv celor mai sărace categorii ale populaţiei, asigurînd totodată sustenabilitatea furnizorilor de servicii.

Recuperarea sustenabilă a costurilor asigură fluxurile de lichidităţi viitoare din combinaţia celor 3T şi utilizarea veniturilor ca bază pentru atragerea surselor de finanţare recuperabile – împrumuturi, obligaţiuni şi fonduri de solidaritate – în funcţie de situaţia locală.

Pe termen mai lung, sursele recuperabile nu pot substitui veniturile de bază insuficiente, realizîndu-se doar o deplasare a poverii către anii viitori. Chiar şi subvenţiile de stat şi asistenţa externă sînt legate într-o oarecare măsură de performanţă, depinzînd de fluxuri financiare adecvate.

La stabilirea tarifelor serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie, se va lua în considerare capacitatea de plată a consumatorilor, cu un reper de 3-5% din venitul mediu al unei gospodării. Deoarece 5% din bugetul gospodăriilor casnice se situează la limita superioară a capacităţii de plată a unei familii în ţările în curs de dezvoltare, există preocuparea că în Republica Moldova furnizarea unor servicii la un standard minim de calitate s-ar putea să nu poată fi suportată financiar de o mare parte a populaţiei.

Figura nr.8. Evaluarea accesibilităţii serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie

Analiza capacităţii de plată pentru serviciile de alimentare cu apă şi sanitaţie, a micro-accesibilităţii pentru gospodăriile casnice grupate după nivelul de venituri şi cheltuieli (decile, care reprezintă una din cele nouă valori ce divizează seria de frecvenţe în zece părţi egale, astfel încît primele 10% (decila I) reprezintă populaţia cu cele mai mici cheltuieli, iar ultimele 10% (decila X), cu cele mai mari cheltuieli, în conformitate cu metodologia Biroului Naţional de Statistică, confirmă că cele mai sărace pături ale populaţiei cheltuiesc pînă la 15% din venitul disponibil pentru a-şi permite servicii de alimentare cu apă şi sanitaţie de standard minim, acesta fiind un cost prea mare pentru gospodăriile vizate. Conform evaluării, doar patru din decilele gospodăriilor cu cele mai mari venituri îşi pot permite să plătească pentru operarea serviciilor de alimentare cu apă şi sanitaţie.

Dat fiind că în prezent costul real al serviciilor de apă şi canalizare, care să conţină valoarea investiţiilor şi re-investiţiilor, nu poate fi încasat de la toţi consumatorii, se recomandă stabilirea şi punerea în aplicare a unor principii de bază pentru construirea şi operarea viitoarei infrastructuri de alimentare cu apă şi sanitaţie, şi anume:

a) granturile (subvenţiile) pentru investiţii în domeniu trebuie acordate în mod prioritar localităţilor în care, conform studiului de fezabilitate, populaţia poate susţine preponderent exploatarea sistemelor prin achitarea tarifelor;

b) atunci cînd o comunitate nu poate susţine costurile de operare şi întreţinere a sistemului centralizat, trebuie planificate doar soluţii individuale descentralizate sau semi-centralizate în conformitate cu voinţa utilizatorilor;

c) utilizatorii şi beneficiarii trebuie să fie responsabili pentru acoperirea tuturor costurilor de operare şi întreţinere a sistemului centralizat din tarifele colectate, care trebuie ajustate periodic, în raport cu evoluţia situaţiei;

d) la stabilirea tarifelor, este necesar să se ia în considerare capacitatea populaţiei de a le plăti şi trebuie stabilit un sistem de subvenţii încrucişate pentru populaţia mai vulnerabilă.

În situaţii excepţionale, în care gospodăriile mai sărace şi vulnerabile nu îşi permit servicii

centralizate de alimentare cu apă şi pentru care subvenţionarea încrucişată din partea grupurilor de utilizatori mai înstăriţi nu este posibilă, Guvernul ar trebui să stabilească scheme de testare a mijloacelor de subvenţionare pentru a se asigura că operatorul de apă-canal, care urmează să exploateze sistemele după principii comerciale, poate acoperi costurile şi nu este forţat să absoarbă pierderile şi să acţioneze ca o instituţie socială.

Pentru aplicarea subvenţiilor se vor lua în considerare următoarele principii suplimentare: a) subvenţiile trebuie să fie previzibile spre a permite planificarea pe termen lung şi bugetarea; b) subvenţiile trebuie să fie transparente şi continuu revizuite pentru a asigura suficiente stimulente pentru ca operatorii de apă-canal să îşi îmbunătăţească performanţa;

c) subvenţiile trebuie să fie reduse etapizat, pe măsură ce tarifele cresc.

Companiile de apă-canal trebuie să funcţioneze pe principii comerciale. Pentru a rezolva problema gospodăriilor vulnerabile,se va trece la următoarea abordare:

a) adaptarea standardelor tehnice de proiectare şi a tehnologiei aplicate în cazul sistemelor centralizate, pentru scăderea costurilor investiţiilor şi ale operării;

b) promovarea şi implementarea sistemelor descentralizate în situaţiile în care este clar că populaţia beneficiară nu poate suporta toate costurile de operare ale unui sistem centralizat.

În zonele urbane în care sistemele centralizate sînt necesare şi în care serviciile sînt parţial inaccesibile pentru anumite segmente de populaţie, în ciuda unei scheme bloc de tarifare subvenţionată, trebuie luată în considerare posibilitatea unei scheme de subvenţionare socială în care sînt plătite facturile gospodăriilor sărace, astfel încît să se permită acoperirea costurilor de operare ale companiilor de apă-canal.

Sprijinirea prin granturi oficiale pentru dezvoltare din bugetul public naţional nu reprezintă soluţia optimă datorită faptului că bugetul intern este prea mic, iar sistemele de contabilitate pe care donatorii le impun sînt prea diferite.

Pentru a mobiliza eficient resursele financiare necesare domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei, Guvernul va stabili şi va pune în practică diverse mecanisme de suport financiar, cum ar fi schemele de granturi (subvenţii) strict controlate şi supravegheate, destinate finanţării studiilor preliminare solicitate de autorităţile publice locale interesate în dezvoltarea acestui domeniu.

Guvernul trebuie să abordeze o serie de probleme care ţin de sistem în ceea ce priveşte intensificarea eliberării fondurilor alocate pentru sectorul apei. Problemele sistemice sînt mai ample decît cele direct legate de sectorul apei şi se referă în principal la a) îmbunătăţirea procedurilor bugetare, b) necesitatea de a armoniza procedurile de programare, achiziţii publice, de plată şi monitorizare a investiţiilor şi c) îmbunătăţirea de către donatori a predictibilităţii şi siguranţei finanţărilor pentru sector. Ca urmare, se impun următoarele măsuri:

îmbunătăţirea utilizării strategiei sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului bugetar pe termen mediu ca punct de referinţă pentru planificarea multianuală strategică a mijloacelor bugetare pentru sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie;

îmbunătăţirea legăturii dintre planificarea la nivelul autorităţilor locale şi planificarea bugetară la nivelul Guvernului;

direcţionarea mai transparentă a alocărilor bugetare pentru alimentarea cu apă către autorităţile publice locale şi prioritizarea fondurilor către regiunile cu cele mai mari nevoi;

Guvernul şi donatorii acceptă armonizarea procedurilor de achiziţii publice, finanţare şi monitorizare a indicatorilor de performanţă. Trecerea la o abordare în care finanţările sînt planificate din timp trebuie să fie însoţită de măsuri pentru a genera rentabilitate economică;

elaborarea recomandărilor de politici şi mecanismelor de atragere a investiţiilor în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, precum şi de susţinere a activităţii operaţionale a întreprinderilor din domeniu la etapa post-construcţie, prin acordarea stimulentelor fiscale direcţionate pentru o perioadă determinată, avînd la bază conceptul recuperării sustenabile a costului serviciilor.

Sectorul de alimentare cu apă și sanitație este finanțat din sursele bugetului de stat și cu sprijinul asistenței externe. Investițiile financiare în sector în perioada 2013-2019 sunt prezentate în tabelul de mai jos, care include datele liniei bugetare a subprogramului 7503 „Alimentare cu apă și sanitație”.

Figura 16. Alocări din bugetul de stat în sectorul apei

Sursa: Proiectul „Întărirea capacităților instituționale în sectorul alimentare cu apă și sanitație în Republica Moldova” (SDC-ADA)

Fondul Ecologic Național a fost creat pentru colectarea de resurse suplimentare în vederea finanțării măsurilor de protecție a mediului și de reconstrucție a ecosistemelor. În acest sens, Guvernul are așteptări majore în privința raportului cost-eficiență cu referire la utilizarea mijloacelor fondului și impactul acestora asupra situației ecologice din republică. În perioada anilor 2016-2019 a fost inițiată implementarea a 306 proiecte în domeniul alimentării cu apă și servicii de canalizare cu finanțare din Fondul Ecologic Național, fiind aprobată suma totală de 734.585,083 lei. Au fost construite 1010,46 km de apeduct; 293,77 km rețele de canalizare; 16 stații de epurare a apelor uzate; 5 stații de tratare a apei; 21 de fântâni arteziene.

În contextul elaborării CBTM pentru anii 2020-2022, sunt planificate circa 600 milioane lei din Fondul Ecologic Național și 290,71 milioane lei din Fondul național pentru dezvoltare regională în scopul implementării proiectelor de alimentare cu apă și sanitație.

Compensația financiară pentru restabilirea resurselor de apă nu este suficientă. Principiul de bază al Directivei privind responsabilitatea de mediu a UE este că resursele naturale, ecosistemele și serviciile ecosistemice deteriorate trebuie să fie restaurate în natură (acolo unde este posibil din punct de vedere tehnic și fezabil din punct de vedere economic). În acest context, se recomandă să se ia în considerare posibilitatea dezvoltării unui mecanism de înlocuire a practicii de aplicare a plăților pentru poluarea resurselor de apă prin evacuări de ape uzate, cu depășirea limitelor admise de poluanți cu practica de compensare a impactului prin restabilirea stării inițiale a corpului de apă. Conceptul de „prejudiciu cauzat corpurilor de apă” necesită o consolidare legislativă independentă, extinzând conținutul acesteia la procesele de degradare și epuizare a resurselor de apă.

În Republica Moldova accesul la apă și sanitație este definit prin reședință și venituri. Majoritatea gospodăriilor sărace trăiesc în zonele rurale, iar inegalitățile de venit sunt cel mai important factor de inegalitate legat de accesul la apă și sanitație. Datele Biroului Național de Statistică, precum și datele din sondajele de opinie naționale arată că cele mai importante inegalități în ceea ce privește accesul la apă și sanitație se referă la inegalitățile de venit (inegalitățile de venituri ar fi mai mici, dar totuși semnificative dacă accesul la servicii ale gospodăriile sărace ar fi comparate cu gospodăria cu venituri medii). Acestea sunt urmate de inegalități bazate pe dizabilitate și inegalități privind șansele de acces al populației rome și nonrome. Inegalitățile de gen par să fie mai puțin semnificative.

Inegalitățile de acces au scăzut constant în ultimul deceniu. Acesta este în mare parte un factor al investițiilor constante în comunitățile rurale. Deoarece majoritatea gospodăriilor sărace se află în zonele rurale, inegalitatea accesului în zonele rurale a fost redusă la fel cu inegalitățile bazate pe venit.

O altă caracteristică a inegalității în accesul la aceste servicii este inegalitatea intracomunitară, prezentată în figura de mai jos. Aceasta este diferența dintre procentele gospodăriilor ce menționează că există anumite servicii în comunitatea lor (de exemplu, un sistem centralizat de alimentare cu apă potabilă) și procentul gospodăriilor care au și utilizează acest serviciu. Inegalitatea intracomunitară permite să înțeleagă mai precis nivelul inegalităților, deoarece prima condiție pentru ca o gospodărie să beneficieze de un serviciu sau altul este prezența acestui serviciu în comunitate.

Inegalitățile care vizează romii derivă atât din practicile de excludere, cât și de cele discriminatorii. Circa 47% din romi consideră că accesul limitat la serviciile publice este cauzat de faptul că aparțin acestui grup etnic. O astfel de pondere semnificativă a percepțiilor de excludere este explicată numai din cauza existenței unor astfel de practici. Cele mai marcate inegalități sunt atestate de romii și persoanele cu dizabilități. Figura de mai jos ilustrează distanța (inegalitatea) dintre grupurile comunitare în ceea ce privește accesibilitatea financiară. Cele mai vulnerabile grupuri sunt: romii, cei cu dizabilități, cei săraci și vârsta prepensionare (care sunt, cel mai probabil, angajați în agricultura de subzistență).

Sursa: Unequal Moldova,2019

VII. REZULTATELE SCONTATE ŞI INDICATORII DE MONITORIZARE PRIVIND IMPLEMENTAREA MĂSURILOR TRASATE

Implementarea cu succes a Strategiei presupune o abordare bazată pe participarea comunităţii, ceea ce va conduce la crearea de locuri de muncă şi la dezvoltarea afacerilor. Pentru zonele urbane, înseamnă promovarea unor servicii de alimentare cu apă şi sanitaţie la un nivel de tarifare care să acopere costurile de producţie şi distribuţie a apei, permiţînd companiilor să funcţioneze pe principii economice şi să ofere servicii de o calitate mai bună. În zonele rurale, înseamnă introducerea unui program intensiv de promovare şi de marketing social al valorilor legate de o infrastructură de alimentare cu apă şi sanitaţie bună şi de existenţa unor facilităţi adecvate de sanitaţie în şcoli.

Procesul de planificare va demonstra eficienţa diverselor opţiuni tehnice disponibile.

Norme şi standarde clar definite vor impune autorităţilor locale utilizarea eficientă a resurselor, astfel încît nimeni să nu rămînă fără conectare la apă potabilă şi canalizare şi fiecare să aibă acces cel puţin la un nivel de bază al acestor servicii.

Implementarea Strategiei presupune un salt calitativ în managementul şi coordonarea sectorului, care este de o importanţă crucială pentru atragerea investiţiilor.

Monitorizarea Strategiei necesită colectarea, procesarea şi evaluarea datelor cantitative din proiectele în curs de realizare şi a datelor statistice de la autorităţile publice locale sau agenţiile care managerizează şi supaveghează finanţarea investiţiilor pentru sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie, precum şi a datelor care documentează impactul evaluat al investiţiilor şi compatibilitatea lor cu obiectivele prezentei Strategii.

Sistemul de management al informaţiilor include principalii indicatori de monitorizare a implementării Strategiei, care se stabilesc în planurile operaţionale multianuale şi vor fi de 5 tipuri, în conformitate cu practicile UE:

indicatori de bază, care documentează situaţia domeniului alimentării cu apă şi sanitaţiei la nivel naţional şi local înainte de implementarea planului de acţiuni;

indicatori de intrare, care se referă la buget sau la alte resurse alocate proiectelor. Indicatorii financiari de intrare sînt utilizaţi pentru monitorizarea progresului din punct de vedere al angajamentului anual şi plăţii fondurilor disponibile pentru orice acţiune, măsură sau proiect, raportate la bugetul disponibil şi costurile eligibile;

indicatori de realizare, care măsoară direct activităţile îndeplinite în cadrul Strategiei şi al planurilor de acţiuni multianuale. Aceste activităţi reprezintă primul pas către realizarea obiectivelor operaţionale ale intervenţiilor şi sînt măsurate în unităţi fizice sau monetare. Ex.: numărul de comunităţi care primesc suport financiar, volumul total al investiţiilor etc.;

indicatori de rezultat, care documentează efectele directe şi imediate ale proiectelor. Ei furnizează informaţii despre schimbări cum sînt comportamentul, capacitatea sau performanţa beneficiarilor direcţi şi sînt măsuraţi în unităţi fizice sau monetare. Ex.: numărul populaţiei conectate la sisteme noi etc.;

indicatori de impact, care se referă la beneficiile implementării Strategiei, dincolo de efectele imediate asupra beneficiarilor direcţi, atît la nivelul intervenţiilor, cît şi, mai ales, la nivelul general al planificării. Ei vor fi exprimaţi în termeni „neţi”, ceea ce înseamnă că trebuie scăzute efectele care nu pot fi atribuite proiectelor şi luate în considerare efectele indirecte (deplasare şi multiplicare). Ex.: creşterea numărului de angajaţi din mediul rural sau sporirea productivităţii datorită unor servicii mai bune de alimentare cu apă.

Pentru a permite o monitorizare mai eficientă a planului multianual pentru colectarea periodică şi agregarea datelor privind investiţiile în sectorul alimentare cu apă şi sanitaţie se includ următoarele aspecte:

a)identificarea surselor şi mecanismelor de validare statistică a datelor;

b) aranjamente pentru publicarea şi accesul public la date.

Fiecare indicator va respecta cerinţele legate de robusteţe, validare statistică, claritatea interpretării normativelor, adecvarea la politică, colectarea la timp şi disponibilitatea publică a datelor.

Se vor elabora proceduri adecvate pentru a asigura că operaţiunile financiare asociate Strategiei includ un sistem de indicatori coerent, unic şi eficient.

VIII. ETAPELE DE IMPLEMENTARE A STRATEGIEI

Planul de acţiuni pentru anii 2014-2018 privind implementarea Strategiei de alimentare cu apă şi sanitaţie (2014-2030) stabileşte instituţiile responsabile şi indicatorii de monitorizare, estimează costurile pentru realizarea Strategiei, inclusiv necesarul de investiţii, şi propune sursele de finanţare potenţiale.

Costurile totale ale implementării Strategiei pentru primii cinci ani sînt estimate în sumă de 3.139,7 milioane lei, inclusiv 3.001,9 milioane lei necesarul de investiţii în infrastructura apă şi canalizare şi 137,8 milioane lei pentru crearea cadrului normativ şi instituţional, elaborarea planurilor de alimentare cu apă şi sanitaţie, studiilor de fezabilitate, planurilor de siguranţă a apei etc.

Planul de acţiuni indică sursele propuse pentru finanţarea fiecărei acţiuni. Cele mai importante surse de finanţare pentru acoperirea necesarului de mijloace financiare trebuie să provină din veniturile bugetului de stat şi bugetelor locale, granturile şi împrumuturile donatorilor străini, credite, precum şi din contribuţiile gospodăriilor casnice. Totodată, veniturile generate din tarifele aplicate utilizatorilor trebuie, la fel, să contribuie la acoperirea costurilor investiţionale.

Activităţile planificate în Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei urmează să fie încorporate în Strategia de cheltuieli pentru sectorul gospodăria apelor pe termen mediu şi în planurile anuale de activitate ale instituţiilor implicate în realizarea Strategiei.

Din costurile totale estimate, Strategia de cheltuieli pentru sectorul de alimentarea cu apă şi canalizare pentru anii 2014-2016 acoperă necesităţile de finanţare în sumă totală de 813, 8 milioane lei. La elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii următori, instituţiile responsabile vor evalua posibilităţile de finanţare reieşind din costurile estimative pentru implementarea Strategiei şi Planului de acţiuni. Totodată, vor fi considerate toate finanţările din sector, inclusiv cele ce provin din surse externe şi din parteneriatul public-privat.

Reabilitarea infrastructurii existente de distribuţie a apei potabile, chiar dacă aceasta necesită o investiţie de capital iniţial, va duce în cele din urmă la pierderi mai puţine din reţele, reducînd astfel costurile operaţionale de alimentare cu apă potabilă. Pe termen lung, aceste beneficii ar putea, în principiu, să fie echivalente cu 0,21% -0,39% din PIB.

Beneficiile care se vor obţine în rezultatul îmbunătăţirii sistemelor de colectare şi epurare a apelor uzate sînt mai dificil de cuantificat. Este evident faptul că acestea ar avea ca efect îmbunătăţirea sanatăţii, ecosistemelor acvatice care, la rîndul lor, ar produce beneficii în ceea ce priveşte recreerea şi dezvoltarea turismului. De asemenea, o calitate mai bună a apei în ecosistemele acvatice ar reduce costurile de tratare a acesteia şi ar permite atingerea unui standard acceptabil pentru utilizare în calitate de apă potabilă. Pe termen lung, beneficiile economice ar constitui în jur de 0,44%, adică pînă la 1,73% din PIB.

Prezenta Strategie respectă şi va realiza dreptul omului la apă şi sanitaţie, prin asigurarea respectării cerinţelor igienice faţă de funcţionarea sistemelor de alimentare cu apă şi canalizare, va garanta asigurarea cu produse şi servicii de calitate pentru creşterea satisfacţiei cetăţenilor fără prejudicierea resurselor naturale limitate şi a mediului în general.

Procesul de gestionare a implementării va necesita un program de informare şi conştientizare a publicului, astfel încît să stabilească o perspectivă bazată de responsabilitate comunală.

Planul de acţiuni va fi monitorizat anual şi evaluat după o perioadă de 2-3 ani pentru a fi actualizat în funcţie de evoluţia situaţiei.

IX. MONITORIZAREA, EVALUAREA ŞI RAPORTAREA

IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Strategia urmează să fie pusă în aplicare prin intermediul Planului de acţiuni aprobat ca anexă la aceasta.

Planul de acţiuni serveşte drept mecanism de bază pentru implementarea Strategiei, cuprinde acţiunile necesare de întreprins pentru atingerea obiectivelor generale şi specifice din Strategie, termenele de realizare şi indicatorii, prin intermediul cărora se va verifica nivelul de implementare a acţiunilor.

Prezenta Strategie va fi pusă în aplicare în conformitate cu Planul de acțiuni prevăzut în anexa nr. 1^{1}. Răspunderea pentru implementarea prezentei Strategii se pune în sarcina instituțiilor indicate în Planul de acțiuni pentru perioada curentă, conform competențelor.

Planul de acțiuni este principalul mecanism pentru punerea în aplicare a prezentei Strategii. Acțiunile stabilite vor atinge obiectivele specifice, iar prin termenii de realizare și indicatorii fiecărei acțiuni se va verifica gradul de implementare a acțiunilor.

Responsabilitatea pentru implementarea Strategiei va aparţine tuturor instituţiilor cu competenţe respective, identificate în Plan. În acelaşi timp, pentru a asigura implementarea coerentă a Strategiei, va fi creat un grup interministerial de coordonare a implementării Strategiei, care va fi monitorizat de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Grupul de coordonare va fi responsabil de elaborarea planurilor de lucru anuale comune şi de înfăptuirea tuturor activităţilor identificate.

În el vor fi incluşi reprezentanţii instituţiilor responsabile de domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei, care vor fi desemnaţi de instituţiile respective, şi reprezentanţi ai societăţii civile. De asemenea, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va invita instituţiile străine şi internaţionale care activează în domeniul apelor şi sînt prezente în Republica Moldova să delege experţi pentru a participa la activităţile grupului de coordonare. Ministrul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va numi preşedintele grupului, la recomandarea membrilor acestuia.

Grupul de coordonare se va întruni în şedinţe conform unui plan stabilit de acesta, dar nu mai rar de o dată în trimestru, va monitoriza nivelul de implementare a acţiunilor şi va elabora rapoarte anuale de implementare a activităţilor preconizate în Strategie pentru care sînt responsabili.

Raportarea. În cadrul procesului de monitorizare vor fi elaborate anual rapoarte de monitorizare, care vor include informaţii privind implementarea indicatorilor stabiliţi pentru fiecare acţiune în parte, iar la fiecare 3 ani vor fi elaborate rapoarte de evaluare şi progres, ce vor determina care este impactul activităţilor realizate într-un anumit timp şi nivelul de implementare a obiectivelor stabilite. Rapoartele de monitorizare şi de evaluare vor fi elaborate de grupul de coordonare şi prezentate Guvernului pentru generalizare.

Rapoartele de evaluare vor include în mod obligatoriu concluzii şi recomandări referitoare la înlăturarea deficienţelor depistate în procesul de evaluare. Întru asigurarea implementării acestor recomandări grupul de coordonare poate să propună modificări, în funcţie de necesităţi, în Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei.

La finalul implementării Strategiei, urmează să fie elaborat un raport de evaluare finală, care să conţină informaţia privind gradul de atingere a obiectivelor stabilite şi a impactului scontat. În

baza acestui raport se va decide asupra următoarei etape de planificare strategică în domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei.

Asigurarea transparenţei. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va crea pe pagina web oficială o secţiune aparte, în care va fi plasată informaţia curentă privind mersul şi progresele înregistrate în realizarea Strategiei. Societatea civilă şi instituţiile responsabile de domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei vor avea posibilitatea să facă sugestii şi să comenteze referitor la progresul reformei. Grupul de coordonare creat pentru asigurarea implementării Strategiei va fi responsabil de plasarea informaţiei şi colectarea comentariilor/sugestiilor de pe pagina web.

În final, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului va organiza conferinţe anuale cu participarea reprezentanţilor societăţii civile şi instituţiilor responsabile din domeniul alimentării cu apă şi sanitaţiei, în cadrul cărora vor fi prezentate şi dezbătute rapoartele anuale de implementare a Strategiei şi alte informaţii relevante.

Toate aceste măsuri vor contribui la asigurarea transparenţei implementării acţiunilor de protecţie a mediului şi folosirii durabile a resurselor naturale şi vor oferi posibilitatea reală de implicare şi participare a publicului larg în procesul de luare a deciziilor.

planul

anexa nr.1[1]

Anexa nr.2

la Hotărîrea Guvernului nr.199

din 20 martie 2014

L I S T A

hotărîrilor Guvernului care se abrogă

1. Hotărîrea Guvernului nr.1406 din 30 decembrie 2005 „Cu privire la aprobarea Programului de alimentare cu apă şi de canalizare a localităţilor din Republica Moldova pînă în anul 2015” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.1-4, art.10).

2. Hotărîrea Guvernului nr. 662 din 13 iunie 2007 „Pentru aprobarea Strategiei privind aprovizionarea cu apă şi canalizare a localităţilor din Republica Moldova” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.86-89, art.696).

3. Punctul 39 din modificările şi completările ce se operează în unele hotărîri ale Guvernului, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.462 din 24 martie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.66-68, art.437).

4. Punctele 15 şi 21 din anexa nr.3 la Hotărîrea Guvernului nr.384 din 12 mai 2010 „Cu privire la Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătăţii Publice” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.78-80, art.455).